

F. NESRİN YARAR AKSOY

F. Nesrin Yarar Aksoy lisans derecesini Yeditepe Üniversitesi Radyo, Televizyon ve Sinema bölümünde ve yüksek lisans derecesini aynı okulda kamusal alan ve işçi sineması üzerine yazdığı tez ile kazanmıştır. Doktora derecesini İstanbul Üniversitesi Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda sosyal ağlar ve dijital etnografi üzerine yazdığı tez ile 2018 yılında almıştır. Medya, dijital kültür, internette araştırma yöntemleri, film sosyolojisi ve kamusal katılım konuları üzerine ulusal ve uluslararası çeşitli dergilerde ve kitaplarda yayınları bulunmaktadır. *Teoriden Uygulamaya Siyasal İletişim* (Nobel Yayınevi) adlı kitapta yer alan “Sinema ve Siyaset: Susuz Yaz Filminde Mülkiyet İlişkilerinin Temsili” başlıklı bölümün ve *Dijital Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler* (Kalkedon Yayınevi) adlı kitapta “Dijital Aktivizm ve Dijital Eylem Repertuarı Tipolojisi” başlıklı bölümün yazarıdır. Yarar Aksoy’un öne çıkan diğer yayınları *İlef Dergi*'de yayımlanan “İmparatorluğu Sorunsallaştırmak: #charliehebd0 Saldırısı ve İslami Radikalizm” başlıklı makale ve *Quarterly Review of Film and Video* dergisinde yayımlanan “Discussions on the ‘Revival of Marxism’: A Literature Review on Post-2008 Marxist Film Studies” başlıklı makaledir. Yarar Aksoy, halihazırda Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi olarak medya çalışmaları ve film çalışmaları alanında teorik dersler vermektedir.

F. NESRİN YARAR AKSOY

DİJİTAL ETNOGRAFİ

İLKELER, YAKLAŞIMLAR, TEKNİKLER

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 705

BİLGİ VE TOPLUM 18

ISBN 978-605-399-602-6

1. BASKI İSTANBUL, OCAK 2023

KAPAK İLLÜSTRASYONU ÇAĞLAR ÖZEN

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ

YAZIŞMA ADRESİ: HACIAHMET MAHALLESİ, PİR HÜSAMETTİN SOKAK, No:20, 34440, BEYOĞLU / İSTANBUL

TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYAN CEM TÜZÜN

TASARIM MEHMET ULUSEL

DİZGİ VE UYGULAMA GÖRKEM DİDEM ÖZTUNCER

BASKI VE CİLT VİZYON BASİMEVİ KAĞITÇILIK MATBAACILIK VE YAYINCILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

BEYLİKDÜZÜ O.S.B. MAH. ORKİDE CAD. No:1/Z BEYLİKDÜZÜ İSTANBUL

TELEFON: 0212 671 61 51 / FAKS: 0212 671 61 52 • SERTİFİKA No: 52098

İSTANBUL BİLGİ UNIVERSITY LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Names: Yarar Aksoy, F. Nesrin, author.

Title: Dijital etnografi : ilkeler, yaklaşımlar, teknikler / F. Nesrin Yarar Aksoy.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2023. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 705. Bilgi ve Toplum; 18.

Identifiers: ISBN: 9786053996026 (paperback)

Subjects: LCSH: Ethnology. | Digital ethnology --Research --Methodology. | Ethnology --Methodology | Ethnohistory.

Classification: LCC: GN345.4.Y37 2023

F. NESRİN YARAR AKSOY

DİJİTAL ETNOGRAFİ
İLKELER, YAKLAŞIMLAR, TEKNİKLER

İçindekiler

- vii** Grafik ve Tablolar
- xi** Önsöz
- xiii** Sunuş
NİLÜFER TİMİSİ
- xix** Giriş

1 BİRİNCİ BÖLÜM Kavramsal ve Metodolojik Olarak Etnografi

- 3** Kavramsal Bir Giriş
- 22** Metodolojik Olarak Etnografi
 - 31** Etnografi Tasarımı
 - 34** Etnografide Veri Toplama
 - 47** Veri Analizi

51 İKİNCİ BÖLÜM Kavramsal ve Metodolojik Olarak Dijital Etnografi

- 53** Postmodern Etnografi ve Medya Etnografisi Tartışmaları
- 62** Dijital Etnografi Sahası Olarak İnternet ve Bilgisayar Dolayımı İletişim
- 89** İnternet Araştırmalarının Kökenleri
- 102** Dijital Etnografi: Tanımlar ve İlkeler
- 119** Dijital Etnografi: Yöntem ve Teknikler
 - 120** Dijital Etnografi Tasarımı
 - 126** Dijital Etnografide Veri Toplama
 - 132** Dijital Saha Çalışması ve Gözlem
 - 138** Dijital Etnografide Görüşme
 - 149** Dijital Etnografide Anket
 - 152** Veri Analizi
 - 154** Dijital Araştırma Araçları

169 SONUÇ

- 171** Kaynakça
- 187** Dizin

Şekil ve Tablolar

Şekil Listesi

- 13 Şekil 1** İnsan-Sistemler İlişkisi (Güncellenmiş Olarak)
31 Şekil 2 Etnografik Araştırmanın Adımları
70 Şekil 3 İnternet Araştırmasının Aşamaları
72 Şekil 4 Bilgisayar Dolaylı İletişim Sınıflandırması
76 Şekil 5 Web Jenerasyonları (Güncellenmiş Olarak)
109 Şekil 6 Netnografik Araştırma Projesinin Sadeleştirilmiş Akışı
123 Şekil 7 İnternet Çalışmalarında Örneklem Teknikleri
127 Şekil 8 Veri, Enformasyon, Bilgi ve Bilgelik Geçişleri
127 Şekil 9 Veri, Enformasyon, Bilgi ve Bilgelik Hiyerarşisi
129 Şekil 10 Veri Toplama Etkinliği

Tablo Listesi

- 20 Tablo 1** Etnografik ve Hermenötik Araştırmada Anlam Yaratma
27 Tablo 2 Emik ve Etik Perspektif Varsayımları ve İlişkili Yöntemler
28 Tablo 3 Emik ve Etik Perspektifler Arası Farklar
35 Tablo 4 Örneklem Seçimi (Tanımlar Derlenmiş Olarak)
38 Tablo 5 Nitel Araştırma İçin Veri Toplama Teknikleri ve Verilerin Türü
68 Tablo 6 Dijital Sahada Beş Niteliksel Araştırma Yaklaşımı
69 Tablo 7 Veri Açısından Nitel/Nicel Matris
69 Tablo 8 Metot Açısından Nitel/Nicel Matris
74 Tablo 9 Web'in Temel Karakteristiği (Tablolaştırılmış Olarak)
81 Tablo 10 Web 1.0 ve Web 2.0 Karşılaştırması
82 Tablo 11 Web 2.0 Jenerasyonunun Mimarisi (Güncellenmiş Olarak)
100 Tablo 12 BDSA Veri Örneklem Teknikleri: Avantajlar ve Dezavantajlar
102 Tablo 13 Veri Yönetimi Çözümleri
122 Tablo 14 Beş Niteliksel Araştırma Yaklaşımı
135 Tablo 15 Çevrimiçi Sahalar
143 Tablo 16 E-posta Görüşmelerinde Süreçler (Tablolaştırılmış Olarak)

*Bana araştırma merakı aşılamış olan
babam Sermet Yarar ve annem Suzan Yarar'a*

Önsöz

Yeni iletişim teknolojileri, dijital medya ya da internet teknolojileri teknikten öte bir toplumsal ağlar bütünüdür; her geçen gün artarak devam eden teknolojik dönüşümler sadece araçsal perspektiften incelenemeyecek kadar çok yönlüdür. Bugün artık toplumlar yaşamlarının her anında bilgi ve iletişim teknolojileriyle (BİT) yakın temas halindedir. İletişim teknolojileri hayatın her anıyla hiç olmadığı kadar bütünleşirken, bireyi, toplumsal örgütlenmeyi ve kültürü anlamak gün geçtikçe daha da önemli hale gelmektedir. Yirminci yüzyılın özellikle son çeyreğinden itibaren BİT'in hızlı gelişimi toplumsal dinamikleri olduğu kadar araştırma süreçlerini de dönüştürdü; fen bilimlerinden sosyal bilimlere kadar çok sayıda disiplinin birbiriyle temasının yoğunlaştığını görmek mümkün oldu. BİT'deki ve interdisipliner yaklaşımın benimsenmesindeki pozitif yönlü gelişim çizgisine paralel olarak, araştırmacıların sadece nitel veya sadece nicel araştırma yöntemleriyle yetinmediği bir dönemdeyiz. Güncel dünyanın sosyal fenomenlerini kavramak için araştırma yöntemlerinin çok daha dinamik bir yapıya evrildiğini ve gelecekteki araştırma tekniklerine yeni ve soğstike araçların eklendiğini söylemek mümkündür. Etnograş yöntemi dijital etnograş ve benzer kavramlarla anılarak, hem kavramsal hem de metodolojik açılardan bu sosyal dönüşümlerin merkezi unsurlarından biri haline gelmiştir.

Bu çalışma sosyal dönüşümlerin çerçevesinde etnografi ve özellikle de dijital etnografi yönteminin kavramsal ve metodolojik çerçevede kabuğunu nasıl değiştirdiği sorusuna yanıtlar bulma girişimi üzerine gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 2018 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Nilüfer Timisi danışmanlığında tamamlanan "Sosyal Ağlar ve Di-

jital Etnografi: Bir Araştırma Sentezleme Çalışması” başlıklı doktora tezine dayanmaktadır. Bu çalışmanın yapılmasını mümkün kılan, tüm aşamalarda desteğini esirgemeyen ve önsöz yazmayı kabul ederek çalışmanın zenginleşmesine katkı sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Nilüfer Timisi’ye ne kadar teşekkür etsem az kalır; bilimsel bakış açısından, öneri ve yaklaşımlarına, gösterdiği ilgi ve verdiği motivasyona kadar tüm akademik hayatımda her zaman desteğini hissettiğimi belirtmek isterim. Bu çalışmanın gerçekleşmesinin tüm aşamalarında ve sonrasında bilimsel katkı ve destekleri ile her zaman yol gösterici olan değerli hocam Prof. Dr. Hasan Akbulut’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım, öğrencisi olduğum için kendimi şanslı addediyorum. Bilimsel bir çalışma yapmanın zorluğu herkesçe bilinir, bazen bilimsel ve mesleki bazen de psikolojik olarak zorlu ve bunaltıcı yollara sürüklenmiştir çoğu araştırmacı; bu çalışma süresince ve sonrasında bulanık sulardan berak sulara çıkmamı sağlayan, yol göstericim olarak desteğini hep hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Gül Batuş’a teşekkürü borç bilirim. Sosyoloji, Antropoloji ve İletişim disiplinlerinin kesiştiği ve özellikle çevrimiçi dünyanın kapılarını aralama gayretinde olan bu çalışmada Doç. Dr. Erkan Saka’nın önerileri çok değerliydi; kendisine bu çalışmanın gerçekleşmesi süresinde ayırdığı zaman ve paylaştığı bilgi dünyası için çok teşekkür ederim. Bu kitabın okuyuculara sunulması sürecinde destek veren başta Yayın Koordinatörü Cem Tüzün olmak üzere tüm yayınevi çalışanlarına verdikleri emek için teşekkür ederim. Bu çalışmayı hazırlarken ailemin görüşleri ve desteği çok yardımcı oldu. Sevgili babam Sermet Yarar’a ve annem Suzan Yarar’a, sevgili annem Sohbet Aksoy’a ve babam Tayfun Aksoy’a, kardeşlerime, sevgili eşim Onur Aksoy’a ve neşe kaynağımız, “kıymetlimiss” Alex’e teşekkür ederim. Uzun yıllar süren bu çalışmaya adını burada saymadığım çok sayıda meslek büyüğü hocamın, meslektaşımın, ailemin ve dostlarımla katkıları oldu. Sizler olmasaydınız bu çalışma tamamlanamazdı, sonsuz teşekkürlerimle...

F. NESRİN YARAR AKSOY
İSTANBUL, 2022

Sunuş

“Dijital” kavramı teknolojik dönüşümün önemli bir kısmını anlatan bir ön ek olmanın ötesinde yeni bir toplum modalitesini tanımlar. Buna göre “dijital toplum” araçsal olmaktan ziyade mevcut toplumsalın ontolojik yapısına içkin bir tanımlama bileşenidir. Yaşadığımız çağda bilgi, ekonomik, politik ve kültürel yapıların temel bileşeni, bilginin yaratılması, dağıtılması, kullanılması, entegrasyonu ve manipülasyonu da bilişim ve iletişim teknolojilerinin bir işlevidir. Teknolojinin insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğu dijital toplumda, insan ilişkileri, iletişim, iş yapma biçimleri, tüketim ve alışkanlıklar artan oranda teknolojik temelli hale geldi. Toplum, kültür ve teknolojinin kesiştiği, dijital olarak yaratılmış bir sanal mekanda gerçek insan ilişkilerini/etkileşimlerini Giddens’ın (1990) işaret ettiği zaman-uzam uzaklaşmasını sınırsız ölçekte yayarken, toplumsal etkinliği yeniden düzenlemekte, özel-kamusal, maddi-maddi olmayan, eşzamanlı-art-zamanlı, grup içi-grup dışı, gerçek-sanal ayrımlarını belirsizleştirmektedir. Sanal toplumda gerçekleşen toplumsal ilişkiler, fiziksel dünyayı da yeniden biçimlendirmektedir.

Dijital teknoloji ile iletişim ağlarının genişlemesi yaşamın her alanını olduğu gibi akademik çalışma ve araştırmaları da yakından etkiledi. Bilim ve teknoloji ilişkisi, hangisinin önce geldiği, bu ilişkinin yaratıcı ve dönüştürücü özellikleri özellikle bilim felsefecileri tarafından detaylı biçimde tartışılmış ve tartışılmaya da devam eden verimli bir alandır. İnsanın “doğal” yaşamını sürdürmek üzere icat ettiği alet-edevat, varoluş koşulları içinde neye erişmek istediğine ve buna nasıl ulaşacağına, nasıl kullanacağına ilişkin düşünce ve pratik birikimi bilgiye dönüştürerek içinde barındırıyor. Tarım aletleri, makineler, cep telefonları, televizyonlar, bilgisayarlar bilimin görünür

uygulamaları olarak toplumsal ihtiyaçların ışığında üretilmekte ve bir kez üretildikten sonra da yine toplumsal ihtiyaçlara göre değişip, yenilenmekte. Teknoloji bilginin uygulama alanı olarak insanın zaman-mekân ve perspektif sınırlarını genişletme potansiyeliyle insan toplumlarının farklı düzeylerde ilerlemelerinin zeminini oluşturuyor. Teknolojinin sunduğu olanaklar ve açtığı alanlar ise yeni bilgi biçimlerinin ortaya çıkmasına imkân sağlıyor. Medya ekolojisi çalışmalarının kurucularından Neil Postman (1997) “gözle göremediğimiz dünyayı herkesin önüne seren mikroskop zihin yapısıyla ilgili çeşitli olasılıklar üzerine kafa yormamızı sağladı...biyolojiyle değil de daha çok psikolojiyle ilgili hayret edilesi bir fikir taşımaktaydı...”¹ ifadesi bir teknolojinin kendi sınırlarını aşma potansiyelini örneklemektedir. Yeni teknolojiler, korelasyonlar oluşturmak, gizli kalıpları belirlemek ve şimdiye kadar mümkün olandan daha derin analiz ve daha fazla tahmin yapmak için fırsatlar sunuyor. Günümüzü tanımlarken bilgi ve teknoloji kavramlarının birbirinin yerine geçecek biçimde kullanılması bu yakın ilişkinin somut göstergesi: Bilgi çağı, enformasyon çağı, teknoloji çağı hatta dijital çağ.

Bilim ve teknoloji arasındaki yakın ilişki bilimsel araştırma süreçlerinde bilgiye nasıl erişileceğinden başlayarak, veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerinde de ortaya çıkıyor. Gökyüzünün sırlarını çözmek üzere astronominin teleskopu kullanması gibi, sosyal bilimciler de toplumsal ilişkilerin derin yapılarını analiz etmek üzere semboller, yazı, kâğıt, ses ve görüntü kayıtlama, belgeleme tekniklerini kullandılar. Bilimsel araştırma süreçlerinde gözlemi kayıt altına alan, toplumsal ilişkileri örneğin istatistik diline dönüştüren teknikler, sosyal bilimlere sonradan eklenmiş araçlar gibi görünürken, sosyolojik araştırma başlangıçtan itibaren sayısallaştırma teknikleri ile varolmuştur. Sosyal bilim araştırmalarının güçlü birikimi yeni iletişim teknolojileriyle birleşerek yeni imkanlara kavuşmuştur. Dijital dönüşüm sadece araştırmayı kolaylaştıran tekniklere indirgenemeyecek ölçüde bir anlam kazanarak, toplumsal gerçekliği, toplumun yapısını, etkileşim ve iletişim yollarını, sosyal aktörü araştırma yöntemlerini de değiştirmektedir.

Bu dönüşümlerin en önemlisi olguya (bilgiye) erişim ile ilgilidir. Sosyolojik araştırma toplumsal olguların alana gidilerek araştırılması olarak tanımlanırsa, araştırma alanının kendisi artık bilgisayar veri tabanları, internet ve sosyal medyadır. Özel ve kamusal, resmi ve resmi olmayan her türlü

1 Postman, N. Televizyon Öldüren Eğlence. Ayrıntı, Ankara: 1999.

bilgi/veri tabanına, açık ve aboneli bilimsel kaynaklara, bilim topluluklarına, yerel ve küresel sınırları aşarak erişebilmek, araştırmacıların imkanlarını sınırsız ölçüde artırmıştır. Dijitalleşme bilgiye erişimdeki sınırlılıkların aşılmasına imkân vererek erişimin demokratikleştirilmesini sağlamıştır. Artık sorun bilgi kaynağına erişmek değil, muazzam büyüklükteki bilgi yumağı içinde anlamlı analiz yapabilmektir. Erişim kolaylığı yanında zaman ve mekân sınırlarının ortadan kalkması araştırmacıların araştırma alanını doğrudan ve eşzamanlı gözlemlemesi için yeni imkanlar sunmaktadır. Maliyet tasarrufu ise araştırmacıların özerkliğini sağlamak için önemli bir diğer yeniliktir. E-posta, forumlar, bloglar, sosyal medya platformları, arama motorları, internet gezintileri ile kullanıcıların yarattıkları dijital izler yığını, yani büyük veri, daha az kaynakla büyük miktarlarda farklı veri türlerinin hızlı bir şekilde toplanmasını ve araştırmacıların doğrudan ve dolaylı gözlem yapabilmelerini sağlamaktadır. Sosyal yaşamın dinamik veri kümeleri biçiminde sunulmasını sağlayan nicel araştırma için dijital teknoloji ve bunlara uyumlu teknikler, geniş bir örneklem üzerinden veri elde etmenin yanında, verilerin zaten dijital olması, kağıtla karşılaştırıldığında saklanma, işleme ve analiz için kolaylık sunmaktadır. Büyük veri, dijital algoritmalar aracılığıyla analiz edilmekte, veri madenciliği, yapay zekâ, nesnelere interneti bilimsel araştırmanın niteliğini değiştirirken, yeni iş modelleri, yeni ürünler ve hizmetler geliştirmektedir. Disiplinlerarasılık ise sosyal bilimlerde pek çok alanda varolan ancak bilgisayar temelli araştırmalar için kaçınılmaz bir yaklaşımdır. Sosyal bilimciler dijital verileri analiz etmeye her geçen gün mühendislik ve temel bilim alanları ile beraber çalışmakta, mühendislik ve temel bilim alanları ise ulaştıkları verileri toplumsal olarak anlamlandırmak için sosyal bilimcilerin bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Dijital teknolojinin zaman/mekân/maliyet sınırlarını ortadan kaldırması ve teknolojinin hipermetinselliği araştırmacıların küresel düzeyde işbirliklerinin artmasına, birlikte çalışma ve üretme kültürünün yaygınlaşmasına, bloglar ve web siteleri aracılığıyla bilimsel araştırma sonuçlarının genel kamuya paylaşılmasına da vesile olmaktadır.

Sosyal medya nüfusu içerisindeki online toplulukların iletişim ve etkileşimi ise, toplumsalın farklı görünümünü incelemek, yorumlamak açısından nitel araştırma imkanlarının sınırlarını genişletmektedir. Niteliksel yöntemler geleneksel olarak etnografik bakış açısına dayanır. Dijital ortamda sosyal, kültürel, politik, antropolojik vd. araştırmalar geleneksel nitel

araştırma tekniklerini sanal ortama uyarlarken yeni ve etkileşimli teknikler, yöntem ve modeller ortaya çıkmaktadır. Niteliksel içerik analizi, sosyal ağ analizi, görsel sosyoloji, duygu analizi gibi yöntemler yanında etnografik yöntemler dijital araştırma yöntemleri olarak ön plana çıkmaktadır. Sosyal medya platformlarında, bloglarda, tartışma forumlarında, web sitelerinde yer alan konuşmalar, videolar, resimler, semboller gibi çok farklı içerik, kullanıcı görüşlerine, algılarına, tutumlarına ve deneyimlerine ilişkin derin yorumsama imkanı yaratmaktadır. Tüketici davranışlarının ölçülmesi pazarlama alanının temel konusunu oluşturmaktadır. Siyasal partiler ve aktörler artan oranda sosyal medya üzerinden görüşlerini yaymakta, sosyal medya kullanıcılarının izleri siyasal tercihlerin ne olduğu ve nasıl belirlendiğini anlamak için ölçümlenmektedir. Kültür, sanat ve eğlence giderek daha fazla dijitale bağlı hale gelmekte ve artık her alanda kullanıcının tercihleri içeriğin belirlenmesine katkı sunmaktadır. Çevrimiçi bir platformda gündelik hayat bilgilerinin yer alması, sanal ortamda kullanıcıların kamusal baskı hissetmeden sessizlik sarmalını kırmaları, gerçek duygu ve fikirlerin, hatta hassas ve kişisel paylaşımların yer alması araştırmacıların birey ve topluma ilişkin bilgiye derinlemesine ulaşmasını sağlamaktadır.

Dijital Etnografi: İlkeler, Yaklaşımlar, Teknikler isimli bu kitap dijital medya çağında nitel araştırmanın dönüşümünü konu edinmektedir. Yazar Nesrin Yazar Aksoy etnografiyi ve dijital etnografiyi “kavramsal” ve “yöntemsel” olarak ikiye ayırarak incelemeyi tercih etmiştir. İnsanın kültürel deneyiminin anlaşılmasına yoğunlaşan etnografik yöntem, farklı sosyal bilim alanları içinde yoğurularak çeşitli alt-alan ve araştırma programlarının doğmasına vesile olmuştur. Sosyoloji, kültürel çalışmalar, medya çalışmaları, tüketici araştırmaları ve diğer sosyal bilim alanlarında öne çıkmış antropolojik bir yöntem olan etnografi hem alan araştırmasına hem de belirli sosyal grupların ayırt edici kültürel temsillerinin, anlamlarının, uygulamalarının ve eserlerinin araştırılmasına atıfta bulunur. Etnografi, doğası gereği açık uçlu bir uygulamadır. Belirli kültürel alanlarda katılım ve gözlemin yanı sıra araştırmacının özdeşünümsel yaklaşımına dayanır.

Kitabın birinci bölümünde yazar etnografinin etimolojik tanımından başlayarak tarihsel bir perspektifle gelişimini incelemektedir. Etnografinin farklı epistemolojik ve metodolojik perspektiflerden nasıl tanımlandığı ve uygulandığı, etnografik bir çalışmanın tasarımı, bileşenleri ve aşamaları geniş bir literatüre dayanarak açıklanmaktadır. Kitabın ikinci bölümü dijital

etnografinin kavramsal ve metodolojik incelemesine ayrılmıştır. Dijital etnografi, dijital medyada çeşitli biçimlerde anlatılan hikayelerin karakteristik özellikleri aracılığıyla, gerçek yaşam kültürünün temsillerini araştırma yöntemidir. Geleneksel etnografik yöntem sosyoloji ve kültür çalışmalarının araştırma tekniklerinden biri olmakla birlikte, Robert Kozinets, 1997 yılında teknolojik-dolayimli bağlamlarda insan deneyimini anlama yöntemi olarak ağ-etnografisi (netnografi) terimini, dijital etnografinin bir alt araştırma tekniği olarak, pazarlama araştırmaları için kullanmıştır.² Netnografi teriminin yaygın kullanımına rağmen araştırmacılar arasında bu yöntemin nasıl tanımlanacağına ilişkin ortak bir görüş yoktur. Nesrin Yarar Aksoy kitabında kavramın farklı kullanımını arkalarındaki zengin sosyal bilim yaklaşımlarına dayandırarak incelemektedir. Eleştirel yaklaşım 1970'lerden itibaren sosyal bilimler alanında gerçekleşen epistemolojik kopuş tartışmalarının temelini oluşturur. Eleştirel yaklaşım, özcülüğün reddi, öznelerarasılık, kültürlerarasılık gibi kavramsal/teorik tartışmalar ile perspektif çoğulluğunu sosyal bilimlere dahil etmenin yolunu açmıştır. Bu epistemolojik/metodolojik tartışmaları etnografinin gelişimi perspektifinden ele alan yazar, temsil, anlam, deneyim, kimlik gibi kavramlarla yenilikçi araştırma yaklaşımlarının kitle iletişim araçlarından başlayarak dijital teknolojiye kadar geçirdiği süreci önemli kaynaklara referans vererek ele almaktadır. Kitap kitle iletişimindeki izleyici araştırmalarının metodolojik gelişiminden başlayarak web'in 1.0'dan, 2.0'a ve sonrasına doğru internetin gelişiminin kullanıcıyı bir aktif ve etkileşimli aktör olarak konumlandırmasının, gerçek toplumsal yaşamları nasıl dönüştürdüğünü detaylı biçimde ele almaktadır.

Kitabın özgün yanı, dijital teknolojiyi, mimarisi, kullanım biçimleri, potansiyelleri açısından incelemesinin yanısıra dijital etnografi metodolojisi konusundaki geniş, dağınık ve üzerinde tartışma olan konuları sistematik ve analitik biçimde ele almasıdır. Yazar okuyucunun dijital etnografi tasarımı ve saha araştırmasının tüm yönlerini ve aşamalarını anlamasını sağlayacak bir açıklıkla anlatmakta, farklı niteliksel araştırma yöntemleriyle benzerliklerini ve ayrışan yönlerini karşılaştırmalı biçimde ortaya koymakta, dijital izleme ve araştırma araç ve uygulamalarının dijital etnografide kullanılma biçimlerini detaylı biçimde anlatmaktadır.

2 Kozinets, Robert V. *Netnography: The Essential Guide to Qualitative Social Media Research*, Third Edition. Sage: 2019.

Nesrin Yerar Aksoy'un uzun süreli yoğun çalışmasının ürünü olan *Dijital Etnografi: İlkeler, Yaklaşımlar, Teknikler* isimli bu kitap, Türkiye'deki sosyal bilim araştırmaları için özgün ve önemli bir katkıdır. Kitap eleştirel medya çalışmaları, antropoloji, kültürel çalışmalardan davranış bilimlerine ve pazarlama araştırmalarına kadar geniş bir alanı birleştirmekte, yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı kuramsal ve metodolojik yaklaşımları bilim insanlarının, akademisyen ve araştırmacıların bilgisine sunmaktadır.

NİLÜFER TIMİSİ

Giriş

Dijital sahaların her geçen gün genişlediği son yıllarda bu alanların araştırılmasına duyulan ihtiyaç artarken, yöntem konusunda yeni yaklaşımlar gündeme gelmekte ve enformasyon-zengin bu sahaların yoğun teknik repertuarlarla incelenmesi araştırmacılara cazip gelmektedir. Bir taraftan nicel yöntemler ve araçlarda ortaya çıkan yeni olanaklar enformasyonun hızlı akışını yakalamaya çalışırken, diğer taraftan da bir hermenötik geliştirebilmek ve sosyal fenomenleri derinlemesine inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemlerinin geçmişte hiç olmadığı kadar yaygınlaştığı görülmektedir. Son 30 yılı aşkın süredir internet teknolojilerindeki gelişmeler, Web yazılımlarındaki ve jenerasyonlarındaki (özellikle Web 2.0) artan olanaklar gündelik yaşama derinden sızmış; toplumsal ve siyasal örgütlenmenin yeni biçimleri, dil, kültür ve sayısız fenomen üzerine dijital sahalarda yürütülen çalışma sayısı artmıştır. Bu yönetsel eğilim dalgasında etnografinin, dijital sahalarda uygulanan yaygın nitel yöntemlerden biri olduğu görülmektedir. Dijital etnografi, netnografi, çevrimiçi etnografi gibi terimlerle anılan bu araştırma yöntemleri, pek çok disiplinin çevrimiçi topluluklarla ilgilenmesi sonucu sosyolojik ya da antropolojik çerçevenin ötesine geçerek, kavramsal ve teknik açıdan genişlemiştir.

Bilindiği gibi, geleneksel etnografi yüzyıldan fazladır saha çalışmalarının kavramsal ve yönetsel rotasıdır. Bu yöntem karmaşık kültürel ve sosyal yapıların anlaşılması ve sosyal bir fenomenin tüm yönlerinin derinlemesine incelenmesi için olanak sağlar. Araştırmacının deneyimlerini göz ardı etmemesi de onu diğer yöntemlere oranla eşsiz kılar. Nitel araştırmaların pek çoğunda olduğu gibi etnografi de araştırma sonucu ortaya çıkabilecek

bir yasa elde etmeyle değil, araştırma sürecinde kültürü, toplumu, bireyi anlamakla ilgilenir. Etnografi, dijital sahaların araştırılmasına dahil olmadan önce antropolojik ve sosyolojik yaklaşımların dönüşümüne paralel olarak postmodern metodoloji çerçevesinde yeniden değerlendirilmiş, etnografinin temel bileşenleri tartışmaya açılmıştır. 1970'lerle birlikte yeni siyasal ve toplumsal örgütlenme düzeyi olarak mikro-politika ve kimlik siyaseti, kültür teorisi merkezinde yeni analiz düzeylerinin ortaya çıkmasına sebep olmuş; teorideki ve metodolojideki bu dönüşüm etnografi tartışmalarına da sızmış; postmodern araştırma bağlamında toplumsal fenomenlere paralel olarak yeni araştırma modları yaygınlaşmaya başlamıştır.

Öncelikle kitle iletişim araçlarının yayılması ile etnografi, medya etnografisi kavramı çerçevesinde izleyici davranışlarını anlamak için kullanılmış; dolayısıyla antropoloji ve sosyolojiden sonra etnografi kendisini medya çalışmalarının içinde bulmuştur. Özellikle 1990'larla birlikte sosyal ve kültürel teorideki yeni paradigmalar, iletişim biçiminin internet temelli dönüşüme uğramaya başlamasıyla aynı anda gündeme gelmiştir. Bu yılların elbette ki en önemli toplumsal fenomeni internettir. Sadece teknolojik değil toplumsal bir olgu olarak da tanımlanabilen internetin, kullanım açısından kamusal nitelik kazanmasıyla birlikte araştırma yöntemleri de hem incelenen saha hem konu veya sorunsal hem de kullanılan teknikler açısından dönüşmüştür. Bu yıllar ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel dönüşüm yıllarıdır; aynı zamanda bilimsel bilginin üretilmesi süreçleri de bu dönüşümün parçalarından biri olmuştur.

Dijital etnografi yöntemi üzerine gerçekleşen bu çalışmanın analitiği, etnografiyi ve dijital etnografiyi kendi doğaları gereği “kavramsal” ve “yöntemsel” olarak ikiye ayırarak inceleme üzerine kuruludur. Dijital etnografiden önce ilk bölümde özet olarak etnografi ele alınmakta, böylece dijital etnografinin teorik ve yöntemsel bakış açısını belirleyen metodolojik ve kavramsal dönüşümün temelleriyle geleneksel etnografi karşılaştırması mümkün olabilmektedir. Bu karşılaştırma, her iki yöntemin kendi içindeki dinamikleriyle gerçekleştirilmekte ve rölativist bir bakış geliştirme hedefi doğrultusunda farklılıklar üzerinden yöntemleri birbirlerine üstün kılmaya özen gösterilmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde öncelikle geleneksel etnografi kavramsal boyutlarıyla incelenirken, holistik perspektif, kültürel rölativizm, diyalojik perspektif, karşılaştırmalı ve hermenötik analiz gibi belirleyici yönler tartışılmaktadır. Bu kavramsal bileşenler etnografinin

tanımlanması girişimlerinin birer parçasıdır. Kavramsal bileşenler yanında, etnografik literatür dolayısıyla gelişen uygulama bileşenleri de önemli görül-
mekte ve doğrudan etnografin konumuna işaret eden “orada olma” ve ilk elden araştırma tekniğinden başlayarak, deneysel süreçler, emik ve etik perspektifler ve yoğun betimleme gibi yaklaşımlar ele alınmaktadır. Birinci bölümün diğer başlıkları etnografinin yöntem repertuarına ayrılmakta, araştırmanın tasarım sürecinden veri toplama tekniklerine ve son olarak analiz yaklaşımlarına kadar yöntemsel unsurlar incelenmektedir. Bu ilk bölümün dijital etnografiye sadece bir bağlam oluşturma girişimi olduğunu ve dijital etnografi ile internet çalışmalarına ayrılan ikinci bölüme kıyasla daha sınırlı ele alındığını söylemek gerekir. İkinci bölümde dijital etnografinin de içinde bulunduğu internet çalışmaları ve bilgisayar dolayımı iletişim çatısı altında araştırma metodolojisinin kavramsal ve metodolojik unsurları ele alınmakta, interneti bir fenomen veya saha olarak inceleyen yaklaşımlara yönelik bir bakış oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu noktada ikinci bölümün başında, etnografi ve dijital etnografi arasında bir köprü olarak anlaşılabilen postmodern etnografi temelindeki tartışmalar ve medya etnografisi kısaca ele alınmaktadır.

İkinci bölümde dijital etnografinin tanımlarına, tartışmalarına ve metodolojik temeline yer verilmiştir. Bu tartışmayı yürütebilmek adına öncelikle internet ve bilgisayar dolayımı iletişim konusuna odaklanılmaktadır. İnternet yöntemleri her ne kadar “dijital” terimiyle anılsa da, araştırma sahası çoğunlukla Web’tir. Bu doğrultuda Web jenerasyonları olarak Web 1.0-3.0 arası yazılımsal geliştirmeler incelenmekte ve bu sahalardaki ilk yöntemler ile teknikler ele alınmaktadır. Bu genel çerçeve çizildikten sonra dijital etnografinin tanımları ve yaklaşımsal bileşenleri tartışılmaktadır. Bu tartışmalar yer yer geleneksel etnografinin bileşenleriyle karşılaştırılmaktadır. İlk bölümle aynı sistematik yapıyla paralel şekilde yapılan bu kavramsal tanımlama sonrasında ikinci bölüm, dijital etnografinin teknik repertuarının incelenmesiyle devam etmektedir. Öncelikle tüm araştırma yöntemlerinin ilk aşaması olan araştırma setinin tasarlanmasına yer verilmektedir. Bu doğrultuda konunun belirlenmesi, sorunsalın oluşturulması ve örneklerin seçilmesi gibi süreçler ele alınmaktadır. Sonraki başlıklarda dijital saha çalışması, veri toplama, veri analizi gibi adımlar ele alınırken, son yıllarda araştırmaların sıklıkla kullandığı veri toplama ve analiz araçlarının incelenmesiyle bölüm sonlandırılmaktadır.

İnternet üzerine yapılan çalışmalar hızla artarken, yöntem de sorunlu bir konu olarak görülmektedir. Etnografi yapan makale ve bildirilerin ötesinde, yöntem üzerine yapılan çalışmaların azlığı ve literatürün internet çalışmalarının dinamik ve değişken yapısı sonucunda oluşan oldukça dağınık kavramsal ve metodolojik bakış açısını aşma girişimi bu çalışmanın temel motivasyonudur. Bu noktada temel amaç, internet yöntemlerinin ve dijital etnografi yönteminin temel tartışma ve uygulamalarını ele alarak, literatüre bir katkı sağlamak ve akademik olsun ya da olmasın dijital etnografi ile yapılacak çalışmalara bir kılavuz oluşturmaktır.

Kaynakça

- Abercrombie, N., Hill, S. & Turner, B. S. (2006). *The Penguin Dictionary of Sociology*. Penguin Books.
- Ackoff, R. L. (1999). *Ackoff's Best*. John Wiley & Sons.
- Addison, C. (2001). Webwatch: The Semantic Web. *Information Development*, 17 (2), 83-84.
- Agarwal, N., Kumar, S., Gao, H., Zafarani, R. & Liu, H. (2012). Analyzing Behavior of the Influentials Across Social Media. L. Cao & P. S. Yu (Eds.), *Behavior Computing Modeling, Analysis, Mining and Decision* içinde, (s. 3-19). Springer.
- Allan, R. N. (2009). *Virtual Research Environments: From Portals to Science Gateways*. Chandos.
- Amit, V. (2004). Introduction: Constructing the Field. V. Amit (Ed.), *Constructing the Field: Ethnographic Fieldwork in the Contemporary World* içinde (s. 1-18), Routledge.
- Anderson, K. T. (2008). Transana (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 881-882). Sage.
- Andrews, G. (2008). Ethnograph (Software In L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 285-286). Sage.
- Androutsopoulos, J. (2008). Potentials and Limitations of Discourse-Centred Online Ethnography. *Language at Internet*. Retrieved from <http://www.languageatinternet.org/articles/2008/1610>. (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2021).
- Antoniou, G. & Van Harmelen, F. (2004). *A Semantic Web Primer*. MIT Press.
- Ardevol, E. (2005). Cyberculture: Anthropological Perspective of the Internet. *Eardevol Wordpress*. <https://eardevol.files.wordpress.com/2008/10/cyberculture.pdf>. (Erişim tarihi 10 Eylül 2021).
- Atkinson, P. & Hammersley, M. (2007). *Ethnography*. Routledge.
- Atkinson, P., Coffey, A., Delamont, S., Lofland, J. & Lofland, L. (2007). Editorial Introduction. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 1-18). Sage.
- Barassi, V. & Treré, E. (2012). Does Web 3.0 Come After Web 2.0? Deconstructing Theoretical Assumptions Through Practice. *New Media & Society*, 14 (8), 1269-1285.
- Batrinca, B. & Treleven, P. V. (2015). Social Media Analytics: A Survey of Techniques, Tools And Platforms. *AI & Society*, 30 (1), 89-116.
- Baugh, J. B., Hallcom, A. S. & Harris, M. E. (2010). Computer Assisted Qualitative Data Analysis Software: A Practical Perspective for Applied Research. *Revista del Instituto Internacional de Costos*, 6, 69-81.
- Beaulieu, A. (2004). Mediating Ethnography: Objectivity and the Making of Ethnographies of the Internet. *Social Epistemology*, 18 (2-3), 139-163.
- Beaulieu, A. & Simakova, E. (2006). Textured Connectivity: An Ethnographic Approach To Understanding The Timescape Of Hyperlinks. *Cybermetrics: International Journal of Scientometrics, Informetrics and Bibliometrics*, 10 (1). <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1448764>. (Erişim tarihi 10 Eylül 2021).

- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press Glencoe.
- Bellinger, G., Castro, D. & Mills, A. (2011). Data, Information, Knowledge, and Wisdom. *System Thinking*, <http://www.systems-thinking.org/dikw/dikw.htm>. (Erişim tarihi 20 Ağustos 2021).
- Benaquisto, L. (2008). Open Coding. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 581-582). Sage.
- Berg, B. L. (2008a). Social Sciences, Qualitative Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 826-831). Sage.
- Berg, B. L. (2008b). Visual Ethnography. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 934-937). Sage.
- Blasco, G. Y. & Wardle, H. (2007). *How To Read Ethnography*. Routledge.
- Bloor, M. (2007). The Ethnography of Health and Medicine. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 177-187), Sage.
- Boas, F. (2001). The Methods of Ethnology. A. V. G. M. Robben & J. A. Sluka, (Eds.), *Ethnographic Fieldwork An Anthropological Reader* içinde, (s. 40-45), Blackwell.
- Boellstorff, T. (2008). *Coming of Age in Second Life: An Anthropologist Explores the Virtually Human*. Princeton University Press.
- Boellstorff, T., Nardi, B., Pearce, C. & Taylor, T. L. (2012). *Ethnography and Virtual Worlds A Handbook of Method*. Princeton University Press.
- Bojars, U., Breslin, J. G., Finn, A. & Decker, S. (2008). Using The Semantic Web For Linking and Reusing Data Across Web 2.0 Communities. *Web Semantics: Science, Services and Agents on the World Wide Web*, 6 (1), 21-28.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2008). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210-230.
- Boylorn, R. M. (2008). Lived Experience, L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 489-490). Sage.
- Bratt, S. (2007). World Wide Web Consortium: Web 3.0 Emerging. W3, <https://www.w3.org/2007/Talks/0123-sb-W3CEmergingTech/Overviewwp.pdf>. (Erişim tarihi 10 Ocak 2022).
- Breslin, J. G., Passant, A. & Decker, S. (2009). *The Social Semantic Web*. Springer.
- Brewer, J. (2000). *Ethnography*. Open University Press.
- Brinkmann, S. (2008). Interviewing, L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 470-472). Sage.
- Brown, M. F. (2008). Cultural Relativism 2.0. *Current Anthropology*, 49 (3), 363-383.
- Bryman, A. (2001). Introduction: A Review of Ethnography. A. Bryman (Ed.), *Ethnography* içinde, (s. 9-39). Sage.
- Burrell, J. (2009). The Field Site as a Network: A Strategy for Locating Ethnographic Research. *Field Methods*, 21 (2), 181-199.
- Butler-Kisber, L. (2008). Representational Forms of Dissemination. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 756-760). Sage.
- Caliusco, M.L. & Stegmayer, G. (2010). Semantic Web Technologies and Artificial Neural Networks for Intelligent Web Knowledge Source Discovery. Y. Badr, R. Chbeir, A. Abraham & A. Hassanien (Eds.), *Emergent Web Intelligence: Advanced Semantic Technologies* içinde, (s. 17-36), Springer.
- Campbell, E. & Lassiter, E. L. (2015). *Doing Ethnography Today*. Wiley Blackwell.
- Cantoni, L. & Tardini, S. (2008). Communicating in the Information Society: New Tools for New Practices. P. C. Rivoltella (Ed.), *Digital Literacy: Tools and Methodologies for Information Society* içinde, (s. 26-44), IGI Pub.

- Carspecken, P. F. (2008). Critical Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 170-174). Sage.
- Castells, M., Fernández-Ardévol, M. & Qiu, J.L. (2009). *Mobile Communication and Society: A Global Perspective*. MIT Press.
- Charmaz, K. & Mitchell, R. G. (2007). Grounded Theory in Ethnography. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 160-174). Sage.
- Chin, A. & Chignell, M. (2010). DISSECT: Data-Intensive Socially Similar Evolving. A. Abraham, A. E. Hassanien & V. Snasel (Eds.), *Computational Social Network Analysis Trends, Tools and Research Advances* içinde, (s. 81-105). Springer.
- Choi, K. & Kim, Y. S. (2007). Easing Cross-Border Communication: Mobile-mediated Communication and Its Framework. In *Proceedings of the 50th Hawaii International Conference on System Sciences, Research Collection School Of Information Systems*, <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/41191/paper0042.pdf>. (Erişim tarihi 27 Eylül 2021).
- Clark, L. S. (2008). Multimedia in Qualitative Research, L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 532-534). Sage.
- Clifford, J. (1983). On Ethnographic Authority. *Representations*, 2, 118-146.
- Clifford, J. (1986). Introduction: Partial Truths. J. Clifford & G. E. Marcus (Eds.), *Writing Culture The Poetics and Politics of Ethnography* içinde, (s. 1-26), University of California Press.
- Cooper, H. & Hedges, L. V. (1994). Research Synthesis as a Scientific Process. H. Cooper, L. V. Hedges & J. V. Valentine (Eds.), *Handbook Of Research Synthesis And Meta-Analysis* içinde, (s. 3-16). Russell Sage Foundation.
- Corti, L. (2008a). Secondary Analysis. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 801-803). Sage.
- Corti, L. (2008b). Data Archive. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 188-189). Sage.
- Costantino, T. E. (2008). Constructivism. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 116-120). Sage.
- Crang, M. & Cook, I. (2007). *Doing Ethnographies*. Sage.
- Crapanzano, V. (1985). *Tuhami, Portrait of a Moroccan*. University of Chicago Press.
- Crapanzano, V. (1986). Hermes' Dilemma: The Masking of Subversion in Ethnographic Description. J. Clifford & G. E. Marcus (Eds.), *Writing Culture The Poetics and Politics of Ethnography* içinde, (s. 51-76). University of California Press.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design Choosing Among Five Approaches*. Sage.
- D'Andrea, A., Ferri, F. & Grifoni, P. (2010). An Overview of Methods for Virtual Social Networks Analysis. A. Abraham, A. E. Hassanien & V. Sná el, (eds), *Computational Social Network Analysis Computer Communications and Networks* içinde, (s. 3-25). Springer.
- Daniel, B. K. (2011). *Handbook of Research on Methods and Techniques for Studying Virtual Communities: Paradigms and Phenomena*. Information Science Reference.
- Davidso, J., Paulus, T. & Jackson, K. (2016). Speculating on the Future of Digital Tools for Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 22 (7), 606-610.
- Davis, C. S., Ellis, C. & Ellis, S. (2008). Integrity in Qualitative Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 440-444). Sage.

- Decker, S., Melnik, S., Van Harmelen, F., Fensel, D., Klein, M., Broekstra, J., Erdmann, M. & Horrocks, I. (2000). The Semantic Web: The Roles of XML and RDF. *IEEE Internet Computing*, 4, 63-74.
- Delamont, S. (2007). Ethnography and Participant Observation. C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (Eds.), *Qualitative Research Practices* içinde, (s. 205-217). Sage.
- Dennen, V. P., Myers, J. B. & Suggs, C. L. (2011). Researching Community in Distributed Environments: Approaches for Studying Cross-Blog Interactions. B. K. Daniel (Ed.), *Handbook of Research on Methods and Techniques for Studying Virtual Communities: Paradigms and Phenomena* içinde, (s. 509-529). Information Science Reference.
- Devedzic, M. & Gasevic, D. (2010). Preface. M. Devedzic & D. Gasevic (Ed.), *Web 2.0 & Semantic Web* içinde, (s. v-xii). Springer.
- Dibbell, J. (1998). A Rape in Cyberspace. J. Dibbell (Ed.), *My Tiny Life: Crime and Passion in a Virtual World* içinde, (s. 11-32), Henry Holt and Company.
- Dicks, B., Mason, B., Coffey, A. & Atkinson, P. (2005). *Qualitative Research and Hypermedia Ethnography for the Digital Age*. Sage.
- Digital Ethnography. (t.y.). *Cyborganthropology*. http://cyborganthropology.com/Digital_Ethnography. (Erişim tarihi 12 Temmuz 2021).
- Dietrich, B. J. (2008). Internet Pop-Up Polls. P. J. Lavrakas (Ed.), *Encyclopedia of Survey Research Methods Volume 1 & 2* içinde, (s. 355-356). Sage.
- Dominguez, D., Beaulieu, A., Estalella, A., Gomez, E., Schnettler, B., & Read, R. (2007). Virtual Ethnography Forum: Qualitative Social Research. *Qualitative Research*, <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/274/602>. (Erişim tarihi 17 Nisan 2021)
- Donmoyer, R. (2008). Quantitative Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 713-718). Sage.
- Dourish, P. (2016). Algorithms and Their Others: Algorithmic Culture in Context. *Big Data & Society*, 3 (2). <https://doi.org/10.1177/2053951716665128>.
- Dowling, M. (2008). ATLAS.ti (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 36-37). Sage.
- Edgar, A. & Sedgwick, P. (2007). *Cultural Theory: The Key Concepts 2nd Edition*. Routledge.
- Egan, J. (2008). Email Interview. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde (s. 244-244). Sage.
- Ellis, C. S. (2008). Autoethnography. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 48-51). Sage.
- Emerson, R. M. (2001). Four Ways to Improve the Craft of Fieldwork. A. Bryman (Ed.), *Ethnography Volume II* içinde, (s. 35-49). Sage.
- Emerson, R. M., Fretz, R. I. & Shaw, L. L. (2007). Participant Observation and Fieldnotes. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde (s. 352-368). Sage.
- Erdoğan, İ., Keloğlu İşler, E. & Durmuş, N. (2005). Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleniğin Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20 (2), 1-48.
- Feld, S. (2007). Dialogic Editing: Interpreting How Kaluli Read Sound and Sentiment. A. V. G. M. Robben & J. A. Sluka, (Eds.), *Ethnographic Fieldwork An Anthropological Reader* içinde, (s. 417-430). Blackwell.

- Ferragina, P., Piccinno, F. & Santoro, R. (2021). On Analyzing Hashtags in Twitter. In Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media, 9 (1), 110-119. <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/14584>. (Erişim tarihi: 20 Aralık 2021).
- Fetterman, D. M. (1998). *Ethnography: Step By Step*. Sage.
- Fetterman, D. M. (2008). Ethnography. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 288-292). Sage.
- Fielding, N. (2007). Computer Applications in Qualitative Research. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 453-467). Sage.
- Fife, W. (2005). *Doing Fieldwork*. Palgrave Macmillan.
- Finelli, C. J., Borrego, M. & Rasoulifar, G. (2015). Development of a Taxonomy of Keywords for Engineering Education Research. *Journal of Engineering Education*, 104 (4), 365-387.
- Firmin, M. W. (2008). Data Collection. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 190-192). Sage.
- Fischer, M. M. J. (1986). Ethnicity and the Post-Modern Arts of Memory. J. Clifford & G. E. Marcus (Eds.), *Writing Culture The Poetics and Politics of Ethnography* içinde, (s. 194-233). University of California Press.
- Florida, L. (2009). Web 2.0 vs. the Semantic Web: A Philosophical Assessment. *Episteme*, 6 (1), 25-37.
- Fontes, T. O. & O'Mahony, M. (2008). In-Depth Interviewing by Instant Messaging. *Social Research Update*, 53 (2), 1-4.
- Fox, N. J. (2008). Postpositivism. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 659-664). Sage.
- Framework Solutions (2021). About us. *Framesol*. <https://framesol.com/about/>. (Erişim tarihi 10 Ocak 2022).
- Freeman, M. (2008). Hermeneutics. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 385-388). Sage.
- Fricker, R. D. Jr. (2008). Sampling Methods for Web and E-mail Surveys. J. Hughes (Ed.), *Internet Research Methods* içinde, (s. 195-216). Sage.
- Fuchs, C. (2008). *Internet and Society Social Theory in the Information Age*. Routledge.
- Gaiser, T. J. & Schreiner, A. E. (2009). *A Guide to Conducting Online Research*. Sage.
- Garcia, A. C., Standlee, A., Bechkoff, J. & Cui, Y. (2009). Ethnographic Approaches to the Internet and Computer-Mediated Communication. *Journal of Contemporary Ethnography*, 38 (2), 52-84.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. Basic Books.
- Gillespie, T. (2014). The Relevance of Algorithms. T. Gillespie, P. J. Boczkowski & K. A. Foot (Eds.), *Media Technologies Essays on Communication, Materiality, and Society* içinde, (s. 167-193). MIT Press.
- Gobo, G. (2008). *Doing Ethnography*. Sage.
- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the Social Situations of Mental Patients and Other Inmates*. Doubleday (Anchor).
- Governor, J., Hinchcliffe, D. & Nickull, D. (2009). *Web 2.0 Architectures*. O'Reilly Media.
- Grabner-Krauter, S. (2010). Web 2.0 Social Networks: The Role of Trust. *Journal of Business Ethics*, 90, 505-522.

- Grcic, J. (2013). Virtue Theory, Relativism and Survival. *International Journal of Social Science and Humanity*, 3 (4), 416-419.
- Gupta, A. & Ferguson, J. (1992). Beyond Culture: Space, Identity, and the Politics of Difference. *Cultural Anthropology*, 7 (1), 6-23.
- Hammersley, M. (2006). Ethnography: Problems and Prospects. *Ethnography and Education*, 1 (1), 3-14.
- Han, S. (2011). *Web 2.0*. Routledge.
- Have, P. T. (2008). Ethnomethodology. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 293-296). Sage.
- Haviland, W. A., Prins, H. E. L., Walrath, D. & McBride, B. (2008). *Cultural Anthropology: The Human Challenge*. Cengage Learning.
- Hellerstein, J. (2008). Parallel Programming in the Age of Big Data. *Gigaom*. <https://gigaom.com/2008/11/09/mapreduce-leads-the-way-for-parallel-programming/>. (Erişim tarihi: 20 Eylül 2021)
- Herodotus (1909). *The Historians of Greece*. (G. Rawlinson, Çev.). The Tandy-Thomas.
- Herring, S. C. (2004). Computer-Mediated Discourse Analysis: An Approach to Researching Online Communities. S. A. Barab, R. Kling, & J. H. Gray (Eds.), *Designing For Virtual Communities in the Service of Learning* içinde, (s. 338-376). Cambridge University Press,
- Herring, S. C. (2010). Web Content Analysis: Expanding the Paradigm. J. Hunsinger, M. Allen & L. Klastrup (Eds.), *The International Handbook of Internet Research* içinde (s. 233-249). Springer Verlag,
- Herring, S. C. & Androutsopoulos, J. (2015). Computer-Mediated Discourse 2.0. D. Tannen, H. E. Hamilton & D. Schiffrin (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis 2nd Edition* içinde, (s. 127- 151). Wiley Blackwell.
- Herskovits, M. J. (1972). *Cultural Relativism*. Random House.
- Hesse-Biber, S. N. (2008). Hyperresearch (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 407-408). Sage.
- Heyl, B. S. (2007). Ethnographic Interviewing. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 352-368). Sage.
- Hiebert, P. G. (1976). *Cultural Anthropology*. J. B. Lippincott.
- Hine, C. (2000). *Virtual Ethnography*. Sage.
- Hine, C. (2008). Virtual Ethnography. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde (s. 921-924). Sage.
- Hine, C. (2009). How Can Qualitative Internet Researchers Define The Boundaries of Their Projects? A. N. Markham & N. K. Baym (Eds.), *Internet Inquiry: Conversations About Method* içinde, (s. 1-20). Sage.
- Hine, C. (2015). *Ethnography for the Internet Embedded, Embodied, and Everyday*. Bloomsbury.
- Hine, C. (2017). From Virtual Ethnography to the Embedded, Embodied, Everyday Internet. L. Hjorth, H. Horst, A. Galloway & G. Bell (Eds.), *The Routledge Companion to Digital Ethnography* içinde, (s. 21-28). Routledge.
- Hjorth, L., Horst, H., Galloway, A. & Bell, G. (2017). Introduction. L. Hjorth, H. Horst, A. Galloway & G. Bell (Eds.), *The Routledge Companion to Digital Ethnography* içinde, (s. 1-7). Routledge.
- Howard, N. P. (2002). Network Ethnography and the Hypermedia Organization: New Media, New Organizations, New Methods. *New Media & Society*, 4 (4), 550-574.

- Hsu, W. F. (2017). A Performative Digital Ethnography Data, Design, and Speculation. L. Hjorth, H. Horst, A. Galloway & G. Bell (Eds.), *The Routledge Companion to Digital Ethnography* içinde, (s. 40-50). Routledge.
- Hunsinger, J., Klastrup, L. & Allen, M. (2010). Introduction. J. Hunsinger, M. Allen & L. Klastrup (Eds.), *The International Handbook of Internet Research* içinde (s. xxi-xiv). Springer Verlag.
- Hutchinson, E. (2016). Digital Methods and Perpetual Reinvention? Asynchronous Interviewing and Photo Elicitation. H. Snee, C. Hine, Y. Morey, S. Roberts & H. Watson (Eds.), *Digital Methods for Social Science An Interdisciplinary Guide to Research Innovation* içinde, (s. 143-156). Palgrave Macmillan.
- Hymes, D. (1965). Introduction. D. Hymes (Ed.), *The Use of Computers in Anthropology* içinde (s. 15-32). Wenner-Gren Foundation for Anthropological Research.
- Internet-Based Research (2016). CPHS. https://cphs.berkeley.edu/internet_research.pdf, 2016. (Erişim tarihi 20 Ekim 2020).
- Jacob, E. (1998). Clarifying Qualitative Research: A Focus on Traditions. *Educational Researcher*, 17 (1), 16-24.
- James, N. & Busher, H. (2006). Credibility, Authenticity And Voice: Dilemmas in Online Interviewing. *Qualitative Research*, 6 (3), 403-420.
- Jameson, F. (1991). *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*. Duke University Press.
- Jones, S. G. (1998). Information, Internet, and Community: Notes Toward an Understanding of Community in the Information Age. S. G. Jones (Ed.), *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated Communication and Community* içinde (s. 1-34). Sage.
- Jones, S. G. (1999). Studying the Net: Intricacies and Issues. S. G. Jones (Ed.), *Doing Internet Research: Critical Issues And Methods For Examining The Net* içinde, (s. 1-28). Sage.
- Julien, H. (2008). Content Analysis. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 120-121). Sage.
- Junnarkar, S. (2003). Step-By-Step E-mail Interviewing Tips. *Poynter*, <https://www.poynter.org/news/step-step-e-mail-interviewing-tips>, 2003. (Erişim tarihi 27 Ağustos 2021).
- Just, N. & Latzer, M. (2017). Governance by Algorithms: Reality Construction by Algorithmic Selection on the Internet. *Media, Culture & Society*, 39 (2), 238-258.
- Kelly, M. J. (2008). Membership Categorization Device Analysis (MCDA). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde (s. 502-504). Sage.
- Kim, I. & Kuljis, J. (2010). Applying Content Analysis to Web-based Content. *Journal of Computing and Information Technology*, 18 (4), 369-375.
- King, A. (2008). In Vivo Coding. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 472-473). Sage.
- Klein, H. (2008). TextQuest (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 864-864). Sage.
- Kozinets, R. V. (1997). I Want to Believe: A Netnography of the X-Philes' Subculture of Consumption. *Advances in Consumer Research*, 24, 470-475.
- Kozinets, R. V. (1998). On Netnography: Initial Reflections on Consumer Research Investigations of Cyberculture. *Advances in Consumer Research*, 25, 366-371.
- Kozinets, R. V. (2010). *Netnography Doing Ethnographic Research Online*. Sage.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Sage.

- Kulavuz-Onal, D. & Vasquez, C. (2013). Reconceptualising Fieldwork in a Netnography of an Online Community of English Language Teachers. *Ethnography and Education*, 8 (2), 224-238.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Sage.
- La Pastina, A. C. (2014). Audience Ethnographies A Media Engagement Approach. E. W. Rothenbuhler & M Coman (Eds.), *Media Anthropology* içinde, (s. 139-148). Sage.
- Lambries, D. (2008). Computerized Self-Administered Questionnaires (CSAQ). P. J. Lavrakas (Ed.), *Encyclopedia of Survey Research Methods vol. 1 & 2* içinde, (s. 125-126). Sage.
- Laney, D. (2001). 3D Data Management: Controlling Data Volume, Velocity, and Variety. *Meta Group Research Note 6*. <https://blogs.gartner.com/doug-laney/files/2012/01/ad949-3D-Data-Management-Controlling-Data-Volume-Velocity-and-Variety.pdf>. (Erişim tarihi 12 Eylül 2020)
- Lassiter, L. E. (2005). Collaborative Ethnography and Public Anthropology. *Current Anthropology*, 46 (1), 83-106.
- LeCompte, M. D. & Goetz, J. P. (1982). Reliability and Validity in Ethnographic Research. *Review of Educational Research*, 52 (1), 31-60.
- Leech, N. L. & Onwuegbuzie, A. J. (2008a). Field Data. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 340-340). Sage.
- Leech, N. L. & Onwuegbuzie, A. J. (2008b). Raw Data. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 729-729). Sage.
- Lewins, A. & Silver, C. (2007). *Using Software in Qualitative Research A Step-by-Step Guide*. Sage.
- Linstroth, L. P. (2008). Field Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 343-346). Sage.
- Lofland, H. L. (2011). Understanding Urban Life: The Chicago Legacy. P. Atkinson & S. Delamont (Eds.), *Sage Qualitative Research Methods Volume II* içinde, (s. 161-175). Sage.
- Lovink, G. (2008). *Zero Comments: Blogging and Critical Internet Culture*. Routledge.
- Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. G. Bennington & B. Massumi, Çev.). Manchester University Press.
- MacDonald, S. (2007). British Social Anthropology. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 60-79). Sage.
- Maietta, R. C. (2008). ResearchTalk, Inc. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 788-789). Sage.
- Malinowski, B. (1990). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*. (S. Özkal, Çev.). Kabalıcı.
- Marcus, G. E. (1989). Imagining the Whole: Ethnography's Contemporary Efforts To Situate Itself. *Critique of Anthropology*, 9 (3), 7-30.
- Marcus, G. E. (1995). Contemporary Problems of Ethnography in the Modern World System. *Annual Review of Anthropology*, 24, 95-117.
- Marcus, G. E. (1998). *Ethnography Through Thick and Thin*. Princeton University Press.
- Markham, A. N. (2007). The Internet as Research Context. C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (Eds.), *Qualitative Research Practices* içinde, (s. 328-344). Sage.
- Markham, A. N. (2008). Internet in Qualitative Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 454-458). Sage.
- Martin, M. (1993). Geertz and the Interpretive Approach in Anthropology. *Synthese*, 97, 269-286.

- Marx, S. (2008). Rich Data. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 794-795). Sage.
- Mathieu, D., Vicente-Marino, M., Brites, M. J., Amaral, I., Chimirri, N. A., Finger, J., Romic, B., Saariketo, M., Tammi, R., Torres da Silva, M. & Pacheco, L. (2016). Methodological Challenges in the Transition Towards Online Audience Research. *Participations*, 13 (1), 289-320.
- Mayer-Schönberger, V. & Cukier, K. (2013). *Big Data: A Revolution That Will Transform How We Live, Work, and Think*. Houghton Mifflin Harcourt Publishing.
- McKechnie, L. E. F. (2008). Observational Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 573-575). Sage.
- McKinney, J. C. (1966). *Constructive Typology and Social Theory*. Appleton-Century-Crofts.
- McMillan, S. J. (2000). The Microscope and the Moving Target: The Challenge of Applying Content Analysis to the World Wide Web. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 77 (1), 80-98.
- Meho, L. I. (2006). E-Mail Interviewing in Qualitative Research: A Methodological Discussion. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57 (10), 1284-1295.
- Michigan Tech. (2017). Ethnographic Methodology. *Michigan Tech Geological and Mining Engineering and Sciences*, <http://www.geo.mtu.edu/volcanoes/06upgrade/Social-KateG/Ethnographic%20Methodology.htm>. (Erişim tarihi 17 Aralık 2019).
- Mika, P. (2007). *Social Networks and the Semantic Web*. Springer.
- Mills, M. C. (2008). Comparative Analysis. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 100-100). Sage.
- Mitra, A. & Cohen, E. (1999). Analyzing the Web: Directions and Challenges. S. G. Jones (Ed.), *Doing Internet Research: Critical Issues And Methods For Examining The Net* içinde, (s. 179-202). Sage.
- Moore, T., McKee, K. & McLoughlin, P. (2015). Online Focus Groups and Qualitative Research in the Social Sciences: Their Merits and Limitations in a Study of Housing and Youth. *People, Place and Policy*, 9 (1), 17-28.
- Morgan, D. L. (1996). Focus Group. *Annual Review of Sociology*, 22, 129-152.
- Morgan, D. L. (2008a). Quota Sampling. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 722-723). Sage.
- Morgan, D. L. (2008b). Sample. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 797-798). Sage.
- Morgan, D. L. (2008c). Snowball Sampling. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 815-816). Sage.
- Morley, D. (1992). *Television, Audiences and Cultural Studies*. Routledge.
- Morley, D. & Brunson, C. (1999). *The Nationwide Television Studies*. Routledge.
- Morley, D. & Silverstone, R. (2002). Communication and Context: Ethnographic Perspectives On The Media Audience. K. B. Jensen & N. W. Jankowski (Eds.), *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research* içinde, (s. 149-162). Routledge.
- Morris, M. W., Ames, D. R., Leung, K. & Lickel, B. (1999). Views From Inside and Outside: Integrating Emic and Etic Insights About Culture and Justice Judgment. *Academy of Management Review*, 24, 781-796.
- Murchison, J. M. (2010). *Ethnography Essentials Designing, Conducting, and Presenting Your Research*. Jossey-Bass.

- Murphy, P. D. & Kraidy, M. M. (2003). International Communication, Ethnography, and the Challenge of Globalization. *Communication Theory*, 13 (3), 304-323.
- Murray, C. D. & Sixsmith, J. (1998). E-mail: a qualitative research medium for interviewing? *International Journal of Social Research Methodology*, 1 (2), 103-121.
- Murthy, D. (2008). Digital Ethnography: An Examination of the Use of New Technologies for Social Research. *Sociology*, 42 (5), 837-855.
- Murugesan, S. (2010). *Handbook of Research on Web 2.0, 3.0, And X.0: Technologies, Business, and Social Applications*. Information Science Reference.
- Nardi, B. A. (2010). *My Life as a Night Elf Priest An Anthropological Account of World of Warcraft*. University of Michigan Press.
- Nathan, G. (2008). Internet Surveys. P. J. Lavrakas (Ed.), *Encyclopedia of Survey Research Methods Volume 1 & 2* içinde, (s. 356-359). Sage.
- Nesari, A. J. (2015). Dialogism versus Monologism: A Bakhtinian Approach to Teaching. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 205, 642-647.
- Nightingale, V. (2012). Media Ethnography and The Disappearance Of Communication Theory. *Media International Australia*, 145 (1), 94-102.
- Norskov, S. V. & Rask, M. (2011). Observation of Online Communities: A Discussion of Online and Offline Observer Roles in Studying Development, Cooperation and Coordination in an Open Source Software Environment. *Forum: Qualitative Social Research*, 3 (5), <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1567>. (Erişim tarihi 27 Eylül 2019).
- O'Connor, W. & Woodfield, K. (2008). Framework (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 357-359). Sage.
- O'Reilly, T. (2005). What Is Web 2.0 Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software. O'Reilly. <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>. (Erişim tarihi 1 Ekim 2019).
- Olsson, M. R. (2008). Postmodernism. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 655-659). Sage.
- Owen, J. A. T. (2008). Naturalist Inquiry. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 547-550). Sage.
- Pack, T. (2002). Taxonomy's Role in Content Management. *The Tilt*, <https://www.the-tilt.com/content/articles/taxonomys-role-content-management>. (Erişim tarihi 1 Ekim 2019).
- Padilla, R. V. (2008). SuperHyperQual (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 845-845). Sage.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Sage.
- Pegrum, M. (2009). Communicative Networking and Linguistic Mashups on Web 2.0. M. Thomas (Ed.), *Handbook of Research on Web 2.0 and Second Language Learning* içinde, (s. 20-41). Information Science Reference.
- Peris, R., Gimeno, M. A., Pinazo, D., Ortet, G., Carrero, V., Sanchiz, M. & Ibáñez, I. (2002). Online Chat Rooms: Virtual Spaces of Interaction for Socially Oriented People. *CyberPsychology & Behavior*, 5 (1), 43-51.
- Persichitte, K. A., Young, S. & Tharp, D. D. (1997). Conducting Research on the Internet: Strategies for Electronic Interviewing. In *Proceedings of Selected Research and Development Presentations at the 1997 National Convention of the Association for Educational Communications and Technology*, <https://eric.ed.gov/?id=ED409860>. (Erişim tarihi 22 Ekim 2019).
- Pink, S. (2009). *Doing Sensory Ethnography*. Sage.

- Pink, S. (2012). *Situating Everyday Life*. Sage.
- Pink, S., Horst, H., Postill, J., Hjorth, L., Lewis, T. & Tacchi, J. (2016). *Digital Ethnography Principles and Practice*. Sage.
- Pool, R. (1991). Postmodern Ethnography? *Critique of Anthropology*, 11 (4), 309-331.
- Postill, J. (2010). Researching the Internet. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 16 (3), 646-650.
- Postill, J. & Pink, S. (2012). Social Media Ethnography: The Digital Researcher in a Messy Web. *Media International Australia*, 145, 123-134.
- Postill, J. (2017). Remote Ethnography: Studying Culture from Afar. L. Hjorth, H. Horst, A. Galloway & G. Bell (Eds.), *The Routledge Companion to Digital Ethnography* içinde, (s. 61-69). Routledge.
- Potter, J. (2008). Naturalistic Data. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 546-547). Sage.
- Preissle, J. (2008). QualPage. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 711-712). Sage.
- Punnett, B. J., Ford, D., Galperin, B. L. & Lituchy, T. (2017). The Emic-Etic-Emic Research Cycle. *AIB Insights*, 17 (1), 3-6.
- Radcliffe-Brown, A. R. (1935). On The Concept of Function in Social Sciences. *American Anthropologist*, 37, 394-402.
- Reed-Danahay, D. (2007). Autobiography, Intimacy, and Ethnography. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 407-425). Sage.
- Reeves, S., Kuper, A. & Hodges, B. D. (2008). Qualitative Research Methodologies: Ethnography. *Practice*, 337, 512-514.
- Reid, D. J. & Reid, F. J. M. (2005). Online Focus Groups An In-Depth Comparison of Computer-Mediated and Conventional Focus Group Discussions. *International Journal of Market Research*, 47 (2), 131-162.
- Rettie, R. (2008a). MAXqda (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 499-500). Sage.
- Rettie, R. (2008b). Qualrus (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 712-713). Sage.
- Rhodes, S. D., Hergenrather, K. C., Duncan, J., Vissman, A. T., Miller, C., Wilkin, A. M., Stowers, J. & Eng, E. (2010). A Pilot Intervention Utilizing Internet Chat Rooms to Prevent HIV Risk Behaviors Among Men Who Have Sex With Men. *Public Health Reports*, 125 (1), 29-37.
- Robbins, P. (t.y.) Boasian Anthropology: Historical Particularism and Cultural Relativism. *Theory+Anthropology*, <http://anthrotheory.pbworks.com/w/page/29518607/Boasian%20Anthropology%3A%20Historical%20Particularism%20and%20Cultural%20Relativism>. (Erişim tarihi 30 Ekim 2019).
- Rock, P. (2007). Symbolic Interactionism and Ethnography. P. Atkinson, A. Coffey, S. Delamont, J. Lofland & L. Lofland (Eds.), *The Handbook of Ethnography* içinde, (s. 26-38). Sage.
- Rogers, R. (2013). *Digital Methods*. MIT Press.
- Rosa, M. & Orey, D. C. (2012). The Field of Research in Ethnomodeling: Emic, Ethic and Dialectical Approaches. *Educação e Pesquisa*, 38 (4), 865-879.
- Rothbauer, P. M. (2008). Triangulation. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 892-894). Sage.
- Roulston, K. J. (2008). Open-Ended Question. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 582-582). Sage.

- Rouse, M. (t.y.). Data Reduction. *Tech Target*, <http://searchdatabackup.techtarget.com/definition/data-reduction>. (Erişim tarihi 28 Ekim 2019).
- Rüschhoff, B. (2009). Output-Oriented Language Learning With Digital Media. M. Thomas (Ed.), *Handbook of Research on Web 2.0 and Second Language Learning* içinde, (s. 42-59), Information Science Reference.
- Sade-Beck, L. (2004). Internet Ethnography: Online and Offline. *International Journal of Qualitative Methods*, 3 (2), 45-51.
- Sanger, D., Ritzaman, M., LaCost, B., Stofer, K., Long, A. & Grady, M. L. (2005). Observations of Chat Room Conversations on the Internet: Implications for Educators Addressing the Needs of Female Adolescents. *Journal of Women in Educational Leadership*, 3 (1), 5-21.
- Saka, E. (2008). Blogging As A Research Tool For Ethnographic Fieldwork. In Working Paper of the EASA Media Anthropology Network E-Seminar, http://www.media-anthropology.net/saka_blogging.pdf. (Erişim tarihi 28 Ekim 2019).
- Saka, E. (2012). Siber Medya Sonrası Kamusal Alan ve Gazetecilik Pratikleri. *Folklor/ Edebiyat*, 18 (72), 35-50.
- Saran, N. (1993). *Antropoloji*. İnkılap.
- Saumure, K. & Given, L. M. (2008a). Virtual Research. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 926-928). Sage.
- Saumure, K. & Given, L. M. (2008b). Nonprobability Sampling L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 562-562). Sage.
- Saumure, K. & Given, L. M. (2008c). Convenience Sample. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 124-125). Sage.
- Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2007). *Research Methods for Business Students 4th Edition*, Pearson Education.
- Schensul, J. J. (2008a). Methods. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 521-526). Sage.
- Schensul, J. J. (2008b). Methodology. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 516-521). Sage.
- Schneider S. M. & Foot, K. A. (2004). The Web as an object of Study. *New Media & Society*, 6 (1), 114-122.
- Schreiber, J. B. (2008). Data. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 185-186). Sage.
- Scott-Jones, J. (2010). Introductions. J. S. Jones & S. Watt (Eds.), *Ethnography in Social Science Practice* içinde, (s. 3-12). Routledge.
- Siegesmund, R. (2008). Audience Analysis. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 38-40). Sage.
- Skinner, D. (2008). Heteroglossia. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 388-389). Sage.
- Smith, J. K. (2008). Relativity. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 749-753). Sage.
- Smyt, R. (2008). NVivo (Software). L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 563-565). Sage.
- Snee, H. (2012). Youth Research in Web 2.0: A Case Study in Blog Analysis. S. Heath & C. Walker (Eds.), *Innovations in Youth Research* içinde, (s. 178-194). Palgrave Macmillan.
- Snelson, C. L. (2016). Qualitative and Mixed Methods Social Media Research: A Review of the Literature. *International Journal of Qualitative Methods*, 15 (1), 1-15.

- Snyder, L. L. (2005). The Question of ‘Whose Truth’?: The Privileging of Participant and Researcher Voices in Qualitative Research. D. Pawluch, W. Shaffir & C. Miall (Eds.), *Doing Ethnography Studying Everyday Life* içinde, (s. 127-140), Canadian Scholars’ Press.
- Spiro, M. E. (1986). Cultural Relativism and the Future of Anthropology. *Cultural Anthropology*, 1 (3), 259-286.
- Spradley, J. P. (1980). *Participant Observation*. Rinehart and Winston.
- Sterba, S. K. & Foster, E. M. (2008). Self-Selected Sample. P. J. Lavrakas (Ed.), *Encyclopedia of Survey Research Methods Volume 1 & 2* içinde, (s. 806-808), Sage.
- Sterne, J. (1999). Thinking the Internet: Cultural Studies Versus the Millennium. S. G. Jones (Ed.), *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net* içinde, (s. 257-287), Sage.
- Stewart, D. W. & Shamdasani, P. (2017). Online Focus Groups. *Journal of Advertising*, 46, 48-60.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, Sage.
- Sudweeks, F. & Simoff, S. J. (1999). Complementary Explorative Data Analysis: The Reconciliation of Quantitative and Qualitative Principles. S. G. Jones (Ed.), *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net* içinde, (s. 29-55). Sage.
- Technopedia (t.y.) Data Cleansing, <https://www.techopedia.com/definition/1174data-cleansing>. (27 Ağustos 2019).
- Thurlow, C., Lengel, L. & Tomic, A. (2014). *Computer Mediated Communication: Social Interaction and the Internet*, Sage.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Dost.
- Timisi, N. (2016a). Önsöz. Nilüfer Timisi (Ed.), *Dijital Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler* içinde, (s. 7-16). Kalkedon.
- Timisi, N. (2016b). Teknoloji ve Toplum, Ağlar ve Aktörler. Nilüfer Timisi (Ed.), *Dijital Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler* içinde, (s. 17-40). Kalkedon.
- Traugott, M. (2008). Computerized-Response Audience Polling (CRAP). P. J. Lavrakas, *Encyclopedia of Survey Research Methods Volume 1 & 2* içinde, (s. 125). Sage.
- Turney, L. (2008). Virtual Interview. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 924-926). Sage.
- Tyler, S. A. (1986). Post-Modern Ethnography: From Document of the Occult to Occult Document. J. Clifford & G. E. Marcus (Eds.), *Writing Culture The Poetics and Politics of Ethnography* içinde, (s. 122-140). University of California Press.
- Tylor, E. B. (2016). *Primitive Culture*. Dover Publications.
- Urry, J. (2001). Notes and Queries on Anthropology and the Development of Field Methods in British Anthropology, 1870-1920. A. Bryman (Ed.), *Ethnography Volume 1* içinde, (s. 101-127). Sage.
- Van den Hoonaard, D. K. & Van den Hoonaard, W. C. (2008). Data Analysis. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 186-188). Sage.
- Vanderbilt (2012). Tips for Writing Thick Descriptions for Ethnographies and Case Studies, *Vanderbilt*, <https://www.vanderbilt.edu/writing/wp-content/uploads/sites/164/2016/10/Taking-Good-Notes-in-the-Field.pdf>. (18 Ağustos 2020).
- Vannini, P. (2008a). Ethics and New Media”, *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 277-279). Sage.

- Vannini, P. (2008b). Visual Data L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 929-930). Sage.
- Varis, P. (2016). Digital Ethnography. A. Georgakopoulou & T. Spilioti (Eds.), *The Routledge Handbook of Language and Digital Communication* içinde, (s. 55-68). Routledge.
- Verheijen, L. (2015). Out-Of-The-Ordinary Orthography: The Use of Textisms in Dutch Youngsters' Written Computer-Mediated Communication. *Proceedings of the second Postgraduate and Academic Researchers in Linguistics at York (PAR-LAY 2014) conference*, 2 içinde, s. 127-142.
- Vermeulen, H. F. (2006). The German Invention of Völkerkunde: Ethnological Discourse in Europe and Asia 1740-1798. S. Eigen & M. Larrimore (Eds.), *The German Invention of Race* içinde, (s. 123-146). State University of New York Press
- Voida, A., Mynatt, E. D., Erickson, T. & Kellogg, W. A. (2004). Interviewing Over Instant Messaging. *Proceedings CHI '04 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, s. 1344-1347.
- W3 (t.y.) Semantic Web. W3, <https://www.w3.org/standards/semanticweb/>. (Erişim tarihi 10 Eylül, 2020).
- Waldron, J. (2013). Youtube, Fanvids, Forums, Vlogs and Blog: Informal Music Learning in a Convergent on and Offline Music Community. *International Journal of Music Education*, 31 (1), 91-105.
- Wang, T. (2012). Writing Live Fieldnotes: Towards a More Open Ethnography. *Ethnography Matters*, <http://ethnographymatters.net/blog/2012/08/02/writing-live-fieldnotes-towards-a-more-open-ethnography/>. (Erişim tarihi 26 Temmuz 2020).
- Watson, M. (2009). *Scripting Intelligence Web 3.0 Information Gathering and Processing*. Apress.
- Wax, M. L. (2001). Tenting with Malinowski. A. Bryman (Ed.), *Ethnography Volume I* içinde, (s. 82-100). Sage.
- Weber, M. (1981). Categories of Interpretive Sociology. (E. Graber, Çev.), *Sociological Quarterly*, 22, 145-180.
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis 2nd Edition*. Sage.
- Webster, J. G., Phalen, P. F. & Lichty, L. W. (2006). *Rating Analysis The Theory and Practice of Audience Research*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Wedeen, L. (2009). Ethnography as Interpretive Enterprise. E. Schatz (Ed.), *Political Ethnography What Immersion Contributes to the Study of Power* içinde, (s. 75-94), The University of Chicago Press.
- Whitehead, T. L. (2005). Basic Classical Ethnographic Research Methods Secondary Data Analysis, Fieldwork, Observation/Participant Observation, and Informal and Semi structured Interviewing. *Working Paper Series of Ethnographically Informed Community and Cultural Assessment Research Systems (EICCARS)* içinde, <http://www.cusag.umd.edu/documents/workingpapers/classicalethnomethods.pdf>. (Erişim tarihi 26 Temmuz 2020).
- Whyte, W. F. (1943). *Street Corner Society*. University of Chicago Press.
- Wiedemann, G. (2013). Opening up to Big Data: Computer-Assisted Analysis of Textual Data in Social Sciences. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 14 (2), Retrieved from <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1949/3552>, (Erişim tarihi 10 Eylül, 2020).
- Williams, P. J. (2008). Nonparticipant Observation. L. M. Given (Ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* içinde, (s. 561-562). Sage.

- Willis, P. & Trondman, M. (2000). Manifesto for Ethnography. *Ethnography*, 1 (1), 5-16.
- Willson, M. (2010). The Possibilities of Network Sociality. J. Hunsinger, M. Allen & L. Kjastrup (Eds.), *The International Handbook of Internet Research* içinde, (s. 493-505). Springer Verlag.
- Wilson, S. (1977). The Use of Ethnographic Techniques in Educational Research. *Review of Educational Research*, 47 (1), 245-265.
- Wolcott, H. F. (2001). Making a Study 'More Ethnographic'. A. Bryman (Ed.), *Ethnography Volume II* içinde, (s. 50-69). Sage.
- Woollacott, J. (2005). Messages and Meanings. M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran & J. Woollacott (Eds.), *Culture, Society and the Media* içinde, (s. 87-109). Routledge.
- Wu, M. C. & Unhelkar, B. (2009). Mobile Service Oriented Architecture (MSOA) for Businesses in the Web 2.0 Era. S. Murugesan (Ed.), *Handbook of Research on Web 2.0, 3.0, and X.0: Technologies, Business, and Social Applications* içinde, (s. 178-191). IGI Global.
- Yanow, D. (2009). Dear Author, Dear Reader: The Third Hermeneutic in Writing and Reviewing Ethnography. E. Schatz (Ed.), *Political Ethnography What Immersion Contributes to the Study of Power* içinde, (s. 275-302). University of Chicago Press.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative Research from Start to Finish*. The Guilford Press.

Dizin

- Ağ 63, 64, 69, 71-73, 77, 80, 83, 85, 86, 92-102, 104, 106, 107, 111, 117, 118, 121, 132, 133, 135-137, 141, 144, 145, 151, 152, 155, 160, 161, 168
- Ağ etnografisi 104, 106, 107
- Alan (domain) 70, 81
- Algoritma 71-73, 75, 95, 112, 161
- Algoritma politikaları 72
 - Algoritmik seçme 73, 75
 - Arama motoru algoritmaları 112
 - Kombinasyon algoritmaları 73
 - Olasılık algoritmaları 73
 - Öneri algoritmaları 73
 - Sayısal algoritmalar 73
 - Web algoritmaları 73
- Alımlama (reception) 53, 59, 62, 78
- Ampirik 16, 25, 57-60, 77, 90, 99, 122, 128, 129
- Analiz 7, 11, 12, 17-21, 25-27, 30, 31, 35, 36, 41, 42, 47-49, 55, 57-61, 62, 64, 65, 67-70, 76-78, 89-101, 106, 108-111, 115, 117, 120, 122, 126, 128, 129, 131, 132, 134, 137, 143, 150, 152, 154-166, 168
- Anlatı analizi 21
 - Bağlantı analizi 93, 97
 - Belge analizi, 64, 110
 - Bilgisayar destekli metin analizi 94
 - Bilgisayar destekli nitel veri analizi 49, 131, 154
 - Bilgisayar destekli söylem analizi 98
 - Bilgisayar destekli sözcük analizi 94
 - Eleştirel söylem analizi 55
 - Hermenötik analiz 19, 20, 47
 - İçerik analizi 27, 57, 90, 91, 93, 94, 97-99, 122, 129, 132
 - İkincil analiz 49
 - İzleyici analizi 59, 60
 - Karşılaştırmalı analiz 18, 19, 129
 - Kültürel analiz 30, 90
 - Küme analizi 69
 - Makro analiz 48
 - Mikro analiz 48
 - Özellik analizi 89, 93
 - Söylem analizi 18, 21, 55, 93, 98, 111
 - Tematik analiz 97, 143, 155
 - Web analizi 78
 - Yapısal analiz 68, 89
- Anket 21, 24, 27, 46, 59, 68-70, 91, 92, 107, 110, 111, 124, 131, 149, 150-153
- Anket aracı 24, 151, 153
 - Bilgisayarlaştırılmış İzleyici Tepki Anketi 151
 - Bilgisayarlaştırılmış Kendi Kendine Yönetimli Anket 151
 - Çevrimiçi anket 68, 70, 111, 150-153
 - Çoklu set anketi 27
 - Niceliksel anket 21
 - Pop-up survey (açılır pencere anketi) 151
 - Web tabanlı anket 92, 151
- Anonimlik 91, 108, 139, 146, 148
- Antropoloji 4, 7-9, 11-14, 17, 18, 22, 29, 37-39, 41, 48, 56-58, 60, 62, 93, 97, 115, 117, 122, 130, 159, 169
- Arama motorları 73, 75, 81, 86, 89, 112, 118, 143
- Bacon, Francis 7
- Bağlantı (link) 63, 64, 67, 74, 77, 80, 87, 90, 93-98, 135, 136
- Köprü bağlantı (hyperlink) 80, 90

- Bakhtin, Mikhail 17, 18
 Baudrillard, Jean 53, 54
 Becker, Howard S. 10, 159
 Bell, Daniel 53
 Berners-Lee, Tim 75, 87
 Betimsel araştırma 11
 Biçimlendirici araştırma (formative research) 66
 Bildirim panoları 71
 Bilgi 4, 6-9, 11, 14, 17, 19-22, 24, 26, 30, 31-37, 40, 42, 43, 45-49, 55-59, 62-67, 75, 77, 83, 84, 86-89, 93, 102, 104, 114, 120, 121, 127-129, 131, 143, 154, 158, 163-165, 167
 Bilgi verici (informant) 8, 9, 11, 17, 20, 22, 30, 31, 34, 35, 42, 46, 47, 56, 58, 64, 105, 107, 119, 123-125, 128, 133, 134, 143, 159
 Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) 65, 93, 114, 138, 170
 Bilgisayar destekli nitel veri analiz yazılımı (Computer assisted qualitative data analysis software, CAQDAS) 154
 Bilgisayar dolayımıli iletişim (BDİ) 62, 64, 66, 72, 89, 98, 104, 108, 144
 Birey 3, 6, 7, 9, 15, 17-19, 23, 24, 26, 30, 58, 63, 64, 67, 68, 80, 93, 100, 103, 122, 124, 125, 129, 132, 136, 139, 142, 145, 146, 154, 160
 Blog 72, 79, 81, 85, 86, 96-98, 111, 119, 131-133, 135, 136, 152, 162, 163, 165-168
 Mikroblog 72, 96, 131, 132, 135, 136
 Weblog 96
 Blog alan (blogosphere) 97
 Boas, Franz 9, 10, 12
 Bourdieu, Pierre 10
 Brunson, Charlotte 61
 Burgess, Ernest 10
 Büyük veri 73, 75, 86, 95, 100, 101, 132, 157, 170
 Chicago Okulu 9, 10
 Crapanzano, Vincent 17, 22, 24
 Cushing, Frank H. 8
 Çeşitleme (triangulation) 37, 47, 60, 89
 Çevrimiçi 46, 63, 66, 68, 70, 72, 75, 77-81, 83, 88, 91-97, 99, 102-104, 108-111, 113, 114, 121, 123, 131-137, 140, 143-153, 159, 162, 163
 Çevrimiçi etnografi 66, 104, 108, 109
 Çevrimiçi uygulama 78, 103
 Çevrimiçi sohbet 72, 92, 132-134, 143, 144
 Çok modlu (multi-modal) 65, 90
 Deneyim 4, 6, 9, 11-13, 15, 16, 18-25, 35, 41, 42, 44-46, 56, 57, 61, 67, 68, 82, 97, 101, 103, 108, 114, 116, 117, 119, 122, 125, 127, 132, 134, 139, 141, 152, 169, 170
 Derrida, Jacques 53
 Descartes, René 7
 Dijital etnografi 3, 53, 62, 63, 68, 102-104, 106-108, 111-113, 115-123, 125-127, 130, 131, 133-135, 137, 138, 141, 143, 146, 149, 152, 170
 Dijital hikaye anlatıcılığı 68, 122, 133
 Dijital kültür 68, 114, 121, 126, 170
 Dilbilim 4, 17, 26, 66, 93, 122, 160
 Disiplinlerarası diyalog 11
 Diyalektik 21
 Diyalog 11, 17, 18, 47, 141, 144
 Diyalojik perspektif 16, 17
 Dizinler 70, 81
 Donanım 71, 72, 80, 81, 88, 95
 Durkheim, Emile 14
 Düşünümsellik 16, 25, 43, 56, 60
 Eco, Umberto 61
 Eleştirel teori 55
 Emik (emic) 5, 18, 21, 25-28
 Enformasyon 33-36, 63, 64, 67, 71-73, 76, 79, 82, 84, 86, 92, 94, 96, 107, 112, 126-130, 145

- Epistemoloji 11, 16, 19, 21, 41, 55, 64, 76, 111
- Eş zamanlı sohbet 64, 144
- Etik (etic) 5, 21, 25-28
- Etik 16, 44, 47, 64, 78, 101, 110, 114, 117, 142
- Etkileşim 3, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 30, 33, 38, 42, 44, 45, 49, 58, 61, 62, 64, 65, 67, 71, 73, 75, 79, 80, 82, 83, 88, 90, 92-94, 96, 98, 100, 103-106, 109, 110, 114-116, 120, 122, 127, 130, 132-136, 139, 141, 143, 144, 146-149, 161, 163-168
- Etnograf 5, 6, 7, 11, 12, 22, 23, 25, 27, 29-34, 39, 41-44, 57, 105, 109, 112, 119, 120, 131, 133, 136, 138, 152
- Etnografi 3-11, 13-60, 62, 90, 103, 104-108, 113, 116-119, 126, 130, 133, 134, 136-138, 149, 152, 170
- Alımlama etnografisi 53
- Doğalcı etnografi 13
- Eleştirel etnografi 3, 55
- Etnografik çalışma 7, 8, 10, 13, 17, 25, 37, 57, 102, 113, 114, 132, 170
- Feminist etnografi 53
- İletişim etnografisi 58
- Mikro etnografi 3, 14
- Tarihsel etnografi 10
- Etnografik monografi 21
- Etnometodoloji 21
- Etno-merkezcilik 15, 23
- Evans-Pritchard, E. E. 9
- Fenomenoloji 7, 18, 27, 38, 68, 121, 122
- Fenomenolojik araştırma 68, 121, 122
- Fischer, M. J. 56, 57
- Fiziksel antropolog 28
- Folksonomi 70, 80, 81, 83
- Forum 71, 72, 79, 84, 85, 90, 92, 131, 133-136, 146, 159, 163
- Foucault, Michel 53
- Frazer, James 37
- Gadamer, Hans-Georg 12
- Geertz, Clifford 9, 11, 14, 19, 26, 29, 30
- Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajansı Ağı (ARPANET) 71
- Gelişmiş Savunma Araştırma Projeleri Ajansı (DARPA) 71
- Gillen, Francis 8
- Ginzburg, Carlo 10
- Goffman, Erving 10, 58
- Gömülü (Grounded) teori 19, 38, 68, 121, 122, 126, 154, 156
- Görüşme 7, 13, 17, 18, 20-22, 26, 27, 30, 34-38, 45-48, 60, 61, 64, 68, 69, 90-92, 103, 106-108, 110-113, 116, 117, 125, 126, 128, 131, 132, 134, 136-150, 152, 157
- Asenkron görüşme 92, 140, 146
- Çevrimiçi görüşme 68, 140, 144, 150
- Derinlemesine görüşme 36, 37, 47, 106, 107, 134, 139, 142
- Dijital görüşme 138-140, 145
- E-posta görüşmeleri 91, 92, 111-113, 140-144
- Eş zamanlı görüşme 92
- Görüntülü görüşme 92
- Odak grup görüşmesi 17, 35, 68, 103, 139, 145-149
- Sanal görüşme 92, 113, 138
- Senkron görüşme 140, 146
- Yapılandırılmış görüşme 46, 48, 91
- Yapısal görüşme 46
- Yarı yapılandırılmış görüşme 46, 48, 91
- Yüz yüze görüşme 46, 91, 110, 139, 142, 143, 147-150
- Web tabanlı görüşme 91
- Gözlem 4, 7, 9-13, 19-23, 25, 27-30, 32, 34, 38, 39, 41-49, 60, 64, 66, 68, 69, 83, 90, 93, 99, 103, 106, 108, 109, 110, 114, 116, 117, 126, 128, 130-134, 136-138, 145, 146, 149, 152, 154, 162
- Açık gözlem 44

- Çevrimiçi gözlem 110, 133, 134
 Gizli gözlem 43, 44
 Katılımcı gözlem 9, 10, 21, 27, 41-45, 69, 108, 114, 126, 132-134, 137, 138
 Katılımsız gözlem 44, 45, 68, 134
 Pasif gözlem 106
 Sistematik gözlem 66
 Topluluk gözlemi 109
 Yapılandırılmamış gözlem 133
 Yapılandırılmış gözlem 133
- Greenblatt, Stephen 10
- Güncel kültür 60
- Gündelik hayat 10, 96, 104, 115
- Haber grupları 66, 131, 139
- Haber siteleri 84
- Habitus 26
- Hegemonya 10
- Heidegger, Martin 12
- Hermenötik 12, 19, 20, 21, 47, 55, 122, 152, 170
- Herodotus 25
- Heteroglossia 17
- Hiper-metin 74, 90, 151
- Hipotez 7, 11, 18, 31, 58, 68, 99
 Doğal-ekolojik hipotez 7
 Nitel-fenomenolojik hipotez 7
- Hiyerarşi 14, 69, 89, 118, 126, 127, 157, 158
- Hobbes, Thomas 7
- Holistik perspektif 12, 13, 14, 28, 115, 117, 118
- Holizm 12, 14, 118
- İçerik 27, 57, 70, 77, 81, 83, 85, 86, 89-94, 97-99, 103, 119, 122, 129, 132, 136, 157, 163, 165, 166
- İdeoloji 15, 54, 61, 112
- İletişim araçları 58, 59, 154
- İletişim etnografisi 58
- İletişim teknolojileri 59, 65, 66, 92, 93, 112, 114, 138, 139, 170
- Immerse (dalma) 4, 38, 136
- İnterdisipliner 6, 10, 113
- İnternet 34, 62-97, 101-105, 110-140, 142, 145-148, 151, 160, 170
- İnternet etnografisi 104, 110, 170
- İnternet çalışmaları 62, 89, 102, 112, 117, 123, 125, 130, 150
- İnternet tabanlı medya 72
- İşlevselcilik 12, 14, 57, 118
- Jameson, Fredric 10, 54, 55
- Kablosuz iletişim teknolojisi 65
- Kamusal alan 10, 60, 97
- Karma yöntem 69, 95, 101, 149
- Katılım 6, 9, 10, 12, 18, 21-23, 27, 41-47, 49, 57, 61, 62, 68, 69, 71, 73, 75, 81, 82, 90-92, 99, 103, 105, 108, 109, 111-114, 117, 119, 121, 122, 126, 130, 132-164
- Katz, Elihu 59
- Kentsel endüstriyel toplum 9
- Kimlik 9, 17, 45, 57, 61, 108, 110, 136, 142, 158
- Kişiselleştirme 75
- Kodlama 48, 49, 58, 61, 68, 83, 90, 91, 94, 122, 126, 152, 155-160
 Açık kodlama 49, 68, 126
 Eksensel kodlama 49
 Metin kodlama 90
 Seçici kodlama 68, 122
- Kuhn, Thomas 10
- Kuklick, Henry 37
- Kültür 3-61, 68, 77, 90, 97, 98, 102, 104, 105, 108, 111-122, 126, 130, 138, 146, 150, 152, 169, 170
 Alt kültür 33, 108
- Kültür eleştirisi 6, 10
- Kültür kuramı 29
- Kültürel Antropoloji 9, 11, 12, 14, 22
- Kültürel brikolaj 26
- Kültürel çalışmalar 4, 55, 112
- Kültürel değişkenlik 16, 27

- Kültürel determinizm 16
 Kültürel kod 30
 Kültürel pratikler 6
 Kültürel sistemler 5, 6, 13, 15
 Kültürel temsil 21
 Kültürlerarası 15, 58
- Lazarsfeld, Paul 59
 Lacoste-Dujardin, Camille 17
 Le Roy Ladurie, Emmanuel 10
 Listserv 71, 90, 97, 103, 141, 143
 Literatür taraması 32
 Lurking (gizlenme) 4, 45
 Lyotard, Jean Francois 53, 54
- Malinowski, Bronisław 8, 9, 12, 22, 23,
 28, 29, 37, 40, 42, 120
 Marcus, George E. 56, 117, 118, 130
 Marin, Louis 11
 Masa başı çalışma 3, 20, 37
 Materyalist 27
 Mead, Margaret 10
 Medya 4, 53, 57-66, 71-78, 85, 89-91, 94-
 99, 102-104, 108, 110, 112, 114, 116,
 117, 132-136, 156, 159, 162-168
 Çevrimiçi medya 78, 97, 110
 Dijital medya 66, 73, 102, 114,
 132
 Dördüncü düzey (kuaterner) med-
 ya 72, 73
 Birincil medya 73
 İkincil medya 72, 73
 Üçüncül medya 73
 Medya çalışmaları 4, 57-60
 Medya etnografisi 53, 58, 62
 Medyaya doymuş (media-saturated) 53
 Merton, Robert K. 59
 Mesaj 19, 29, 58, 61, 62, 72, 83, 85, 92,
 98-100, 110, 135, 136, 141-145
 Metin 4, 11, 17, 20-23, 26, 27, 38, 49, 54,
 56-61, 65, 68, 69, 72, 74, 78, 84, 89,
 90-98, 108-112, 114, 119, 127, 128,
 130, 132, 134-137, 144-147, 150, 151,
 155-160
- Metinlerarası 74
 Metodoloji 4, 6, 7, 9, 11, 18, 21, 22, 25,
 40, 53, 55, 59, 61, 62, 67, 99, 103,
 106, 111, 113, 117, 120, 122, 127,
 132, 142, 159, 160
 Mobil 2.0 85
 Mobil dolaylı iletişim (Mobile-mediated
 communication) 65
 Modern etnografi 8, 23, 53
 Multimedya 74, 78, 103, 114, 156, 159
 Müzakere 17, 25, 56, 61, 100, 116, 143
- Nesnelerin interneti 75
 Netnografi 104, 107-109, 114, 152, 169
 Nicel araştırma 68, 90, 94, 95, 122-124,
 128
 Nitel araştırma 3, 11, 18, 19, 21, 34, 37,
 38, 46, 48, 55-60, 67, 68, 70, 91, 92,
 102, 103, 110, 111, 113, 115, 117,
 120, 121, 124, 128, 129, 138, 139,
 154-161
- Odak grup araştırması 59
 Olgu 7, 25, 29, 54, 63, 64, 76, 77, 78, 88,
 97, 108, 112, 121, 122, 128, 133
 Ontoloji 11, 21, 55, 69, 70, 83, 87, 88,
 Orada olmak 21, 23, 116, 117, 136, 137
 O'Reilly Medya 75, 80
 Otomasyon 75
- Öneri Sistemleri 70
 Örnek olay 6, 18, 68, 121, 122
 Örneklem 31-37, 47, 89, 91, 99, 100, 102,
 107, 123-126, 129, 130, 145, 149, 150
 Amaçlı örneklem 34, 35, 36, 37,
 125, 129
 Dar örnekleme 33
 Geniş örnekleme 33
 Örneklem stratejisi 33
 Rastgele olasılık örnekleme 34-36
 Öz-düşünümsellik 60
 Özetleyici araştırma 66
- Pankültürel standartlar 16

- Paradigma 12, 25, 53, 55, 56, 60, 82, 85, 131, 152
- Park, Robert E. 10
- Paylaşım 68, 72, 81, 82, 85, 88, 97, 131, 133, 135, 148, 155, 167
- Pike, Kenneth 26
- Platon 14
- Post-kolonyal çalışmalar 55
- Postmodern Durum 54
- Postmodern etnografi 53, 57, 60, 62, 130
- Postmodernizm 53-57, 62
- Post-yapısalcılık 55
- Protagoras 14
- Psikolojik sistemler 13
- Queer teorisi 55
- Quine, W. V. 12
- Radcliffe-Brown, Alfred 8, 14
- Retorik 59, 60, 89
- Rice Circle 56
- Rousseau, Jean-Jacques 7
- Rölativizm 14, 15, 16,
 - Betimsel rölativizm 16,
 - Epistemolojik rölativizm 16
 - Kültürel rölativizm 12, 14, 15, 16
 - Normatif rölativizm 16
- RSS 80, 85, 162
- Ryle, Gilbert 29
- Saha 3, 5-12, 17, 20-49, 56, 57, 59, 61, 68, 92, 103-105, 107, 108, 111-121, 126-139, 144-146, 152, 154, 156, 157, 170
 - Araştırma sahası 6, 9, 30, 32, 65, 67, 71, 73, 88, 119, 131, 132, 144, 170
 - Katılımcı saha çalışması 12
 - Modern saha çalışması 8, 9
 - Potansiyel saha 32, 115
 - Saha çalışması 5-12, 20-23, 27, 29, 32, 36-42, 44-48, 56, 68, 108, 110-112, 114, 116, 117, 130-132, 134, 138, 157
 - Saha notu 9, 137
 - Yoğun saha çalışmaları 22
- Said, Edward 10
- Sanal 64, 67, 68, 70-72, 91, 92, 103-106, 110, 111, 113-115, 117-120, 131, 133-138, 144, 146-149, 154, 169, 170
- Sanal etnografi 103-106, 113-115, 119, 169
- Schöpferlin, Johann Friedrich 4, 8
- Scott-Jones 11, 42
- Semantik 71, 75, 76, 83, 86-88, 94, 130, 161
- Sembolik anlam sistemleri 21
- Semiyoloji 11, 19
- Siber 74, 104, 107, 108, 133
- Sohbet odaları 72, 79, 114, 135, 143-145
- Sosyal ağ analizi 93, 106, 107, 132
- Sosyal ağ 71-73, 80, 83, 85, 92-96, 99, 101, 102, 106, 107, 111, 117, 121, 132, 133, 136, 137, 145, 168
- Sosyal Antropoloji 7, 8, 14, 18, 37
- Sosyal Bilimci 11, 38, 66, 115, 160
- Sosyal Bilimler 4, 24, 38, 39, 54, 56, 57, 101, 107, 114, 122, 145, 156
- Sosyal evrimci antropoloji 12
- Sosyal medya 71, 94-96, 99, 102, 108, 112, 133, 162-168
- Sosyoloji 4, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 38, 39, 41, 48, 54, 59, 62, 66, 93, 96, 107, 122, 128, 159
- Sosyolojik etnografi 10
- Söylem 17, 18, 21, 55, 56, 58, 65, 66, 73, 89, 93, 98, 111, 112, 114, 128, 130, 139, 170
- Spencer, Baldwin 8
- Spencer, Herbert 12
- Tadarov, Tzvetan 11
- Tartışma forumları 71, 85, 90, 92, 159
- Teknoloji 34, 59, 60-67, 71-87, 92, 94-96, 102-108, 111-115, 117, 119, 120, 126, 130, 134, 138, 139, 141, 144, 147, 148, 150-152, 154, 169, 170

- Temsil 15, 17, 21, 25, 33-39, 42, 55, 60, 68, 74, 77, 88, 91, 93, 100, 108, 116, 125, 126, 129
- Temsil krizi 55
- Topluluk 3, 8, 10, 16, 18, 24, 25, 37, 43, 45, 55, 59, 60, 64, 71, 73, 75, 80, 82, 85, 98, 99, 102-107, 109, 113, 114, 116, 130, 131, 135, 136, 146, 150, 158, 162, 167
- Çevrimiçi topluluk 102, 103, 113, 114, 135, 146, 150
- Bilgi toplulukları 75
- Sanal topluluklar 64, 71
- Web tabanlı topluluklar 79
- Toplum 7-26, 34, 39, 41, 53-55, 58, 62-66, 76, 86, 110, 113, 131, 146, 170
- Toplumsal cinsiyet çalışmaları 55
- Toplumsal fenomenler 22
- Toplumsal ilişkiler 59, 62, 65, 135
- Toplumsal sistemler 13, 54
- Toplumsal yapı 6, 21, 59, 65
- Toplumsal yapısalcı araştırma 55
- Transkültürel 16
- Tümevarım 7, 15, 124, 152
- Tyler, Stephen A. 56
- Tylor, Edward 7
- Veri 3, 5-11, 13-15, 17-31, 33-36, 38-75, 77, 82, 84-89, 91, 92, 94-104, 108-114, 116, 118, 121, 122, 124-134, 136-140, 142-145, 147, 151-158, 160-162, 164-170
- Birincil veri 41, 141
- Demografik veri 21, 162, 165
- Ham veri 19
- İkincil veri 128, 129
- Nicel veri 47, 89, 170
- Nitel veri 18, 49, 103, 128, 131, 154, 155, 157
- Veri azaltma 95
- Veri çeşitliliği 101, 102
- Veri depolama 95, 102, 129, 158
- Veri dönüşümü 95
- Veri hacmi 75, 101, 102
- Veri hızı 101, 102
- Veri kaynağı 18, 87, 108, 115, 117, 124, 128
- Veri seti 18, 70, 95, 100, 156, 157
- Veri tabanı 34, 113, 158
- Veri temizleme 95
- Veri analizi 47-49, 68-70, 100, 101, 109, 120, 126, 128, 131, 152, 154, 155, 158
- Veri madenciliği 69, 75, 86, 94, 95, 100, 101, 123
- Veri toplama 3, 7-11, 21, 22, 27, 31, 34, 36, 38, 41, 43, 47-49, 60, 64, 67, 68, 70, 92, 94, 95, 103, 109-113, 120, 126, 128-131, 134, 138, 139, 143, 144, 146, 151, 152, 154, 155, 157, 158, 170
- Veritabanı 34, 113, 148, 151, 152, 165
- Vikiler 79, 81, 82, 85, 97, 131-133, 136,
- Völker-beschreibung (halk tasviri) 4
- Völkerkunde (etnoloji) 4
- Web 6, 71-94, 97, 100-103, 108, 111, 112, 117-119, 121, 122, 124, 130, 132, 133, 135-137, 141, 143, 150-152, 156, 157, 159
- Bilişsel Web 76
- Web 1.0 71, 75, 76, 79, 80, 81, 87, 90, 91, 108, 141
- Web 2.0 (Semantic Web) 71, 75, 76, 79-89, 92, 96, 97, 101, 102, 103
- Web 3.0 (Meta web) 71, 75, 76, 86, 87, 88, 100, 101
- Web 4.0 (Akıllı Web) 71, 75, 76
- Web algoritmaları 72, 73
- Web geliştirme platformları 79
- Web iş modelleri 79
- Web portalları 79
- Web siteleri 79, 81, 84, 85, 89, 90, 93, 96, 137, 157, 159, 163, 168
- Web tarayıcıları 79

- Web teknolojileri 71
Web içerik analizi 90, 91
Weber, Max 6
White, Hayden 10
Whyte, William F. 10
Williams, Raymond 10
- Yabancı 16, 42, 59
Yakınsama 74, 78
Yakınsanmış (converged) medya 72
Yapısal işlevselcilik (structural functionalism) 14, 57
- Yaşam öyküsü 24
Yazılım 34, 50, 63, 68, 71-73, 80, 82-89, 95, 96, 98, 101-103, 113, 114, 119, 127, 132, 133, 144, 146, 150-170
Yerli 9, 26, 27, 28
Yoğun betimleme 14, 19, 21, 28, 29, 30, 31, 130
Yoğun çalışma (intensive study) 8
Zayıf betimleme 29, 30